

ψς

Sinimäentie 8, Espoo

Rakennushistoriallinen selvitys

12.03.2025 Synopsis Arkkitehdit Oy

Sinimäentie 8, Espoo
Rakennushistoriallinen selvitys
12.03.2025

Synopsis Arkkitehdit Oy
Yrjönkatu 16 A 9
00120 Helsinki

Tekstit:
Eeva Stålhammar

Taitto:
Jenna Henriksson

Kannen kuva: Siren Arkkitehdit Oy, 1974

SISÄLLYSLUETTELO

KUVALUETTELO.....	4
1. JOHDANTO	6
1.1. Selvityksen kohde ja yleiskuvaus.....	6
1.2. Selvityksen tausta ja tarkoitus.....	6
2. PERUSTIEDOT	6
3. LÄHTEET	7
4. YMPÄRÖIVÄ ALUE	7
5. ALUEEN HISTORIAA.....	8
6. RAKENNUSTYYPIN JA ALKUPERÄISEN TOIMINNAN HISTORIA	11
7. ARKKITEHTUURISTA JA ARKKITEHDEISTA.....	11
7.1. Rank Xerox	12
8. RAKENNUTTAJA JA RANK XEROX	12
9. RAKENNUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ.....	17
10. RAKENNERATKAISUISTA JA MATERIAALEISTA	22
10.1. Yleistä	22
10.2. Rank Xerox.....	22
10.3. Uudisosa 1980	24
10.4. Peruskorjaus 2009	29
11. NYKYTILANNE JA SÄILYNEISYYS.....	36
LÄHTEET	37
KUVALÄHTEET	37
LIITTEET	37

KUVALUETTELO

Kuva 1.	Parkkipaikan pihanäkymää ja Rank Xeroxin viereiset rakennukset. JTR Oy, 2008.
Kuva 2.	Laajalahden kartta. Palvelukartta.fi, 2024.
Kuva 3.	Ilmakuva vuodelta 1944. MML.
Kuva 4.	Ilmakuva vuodelta 1950. MML .
Kuva 6.	Ilmakuva vuodelta 1966. MML.
Kuva 7	Kartta vuodelta 1979. MML.
Kuva 8.	Kartta vuodelta 1991. MML.
Kuva 9.	Ilmakuva vuodelta 1996. MML.
Kuva 10.	Laajalahti 2024. Turvesuon paikalla on golfkenttä. Kartta MML.
Kuva 11.	Ilmakuva 2020-luvulta. MML.
Kuva 12.	Rakennuksen alkuperäinen pohjoisjulkisivu. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.
Kuva 13.	Pilarit kannattelevat rakennuksen ylempien kerrosten julkisivua. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 14.	Pilarit jatkuvat koko julkisivun mitalta. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 15.	Asemapiirustus. Siren Arkkitehdit, 1972.
Kuva 16.	Pihasuunnitelma. M-L Rosenbröijer, 1972.
Kuva 17.	Rakennuksen länsipääty ja pohjoisjulkisivu. Siren Arkkitehdit Oy, 1974
Kuva 18.	Maantasokerroksessa korkeiden ikkunoiden takana on opetustiloja. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.
Kuva 19.	Rakennuksen itäpäätyä. Siren Arkkitehdit Oy, 1974
Kuva 20.	Rakennuksen itäpääty 1974. Arkkitehti 8/1975.
Kuva 21.	Eteläjulkisivua oikealla. JRT Oy, 2008
Kuva 22.	Itäpääty. JRT Oy, 2008
Kuva 23.	Eteläjulkisivua. JRT Oy, 2008
Kuva 24.	Rakennuksen länsipääty ja pohjoisjulkisivu. JRT Oy, 2008
Kuva 25.	Alun perin pilarit ovat sisälläkin olleet betonipinnalla. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.
Kuva 26.	Yrjö Kukkapuron suunnittelemat Remmi-sohvat ja nojatuolit. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.
Kuva 27.	Rakennuksen länsipäätyä, keittiön sisäänkäynti. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.
Kuva 28.	Pohjapiirustusote 1. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 29.	Pohjapiirustusote 2. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 30.	Pohjapiirustusote 3. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 31.	Pohjapiirustusote 4. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 32.	Pohjapiirustusote 5. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 33.	Julkisivu pohjoiseen. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 34.	Julkisivu länteen. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 35.	Julkisivu itään. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 36.	Julkisivu etelään, varasto-osa edessä. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 37.	Rakennuksen poikkileikkaus A-A. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 38.	Rakennuksen poikkileikkaus B-B liikenne- ja aputilatornin kohdalta. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.
Kuva 39.	Vanhan ja uuden osan saumakohta.Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 40.	Kaksoispilarien välissä on vanhan ja uuden osan liitospaikka. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 41.	Sisäänvedetty julkisivu. Pilari kannattelee ylempiä kerroksia. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 42.	Tuuletusikkunat on sijoitettu tasaisin välein julkisivuun. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 43.	Toimitalon 1980-luvulla rakennettu osa etualalla. JRT Oy, 2008
Kuva 44.	Asemapiirustus. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 45.	Julkisivu etelään. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 46.	Julkisivu pohjoiseen. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 47.	Julkisivu itään. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 48.	Pohjapiirustusote 1. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 49.	Sisääntuloaula ennen vuoden 2009 remonttia. JRT Oy, 2008.
Kuva 50.	Ruokasalin yhteyteen rakennettiin yksi uusi kokoushuone ja kopiokeskus sekä avotoimistoon kolme toimistohuonetta. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 51.	Alkuperäistä lasiseinää, joka on maalattu ikkunoiden metalliosien kanssa samaan sävyyn. JRT Oy, 2008.
Kuva 52.	Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset keltaiset ovet. JRT Oy, 2008.
Kuva 53.	Näkymä hissiaulasta uudisosaa kohti. JRT Oy, 2008
Kuva 54.	Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset pukukaappien ovet. JRT Oy, 2008.
Kuva 55.	Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset vesikalusteet. JRT Oy, 2008. Kuva 55. Pohjapiirustusote 3. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 56.	Pohjapiirustusote 4. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.
Kuva 57.	Johtajien huoneet avotilan päädyssä. JRT Oy, 2008.
Kuva 58.	Pohjapiirustusote 5. kerros. JRT Oy, 2008.
Kuva 59.	Pesuhuoneen seinissä lieenee Pukkilan alkuperäinen laatoitus, JRT Oy, 2008.
Kuva 60.	Pesutilaa. JRT Oy, 2008.
Kuva 61.	5. kerroksen uima-allas. JRT Oy, 2008.
Kuva 62.	Pukuhuoneen alkuperäiset mäntysäleövet ja seinien mäntypaneelit sekä katto on maalattu valkoisiksi. JRT Oy, 2008.
Kuva 63.	Saunan panelointi ja lauteet on uusittu. JRT Oy, 2008.
Kuva 64.	Saunatilojen kokoushuone. JRT Oy, 2008.
Kuva 65.	Pohjapiirustusote 1. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.
Kuva 66.	Länsipäädyn avokonttoria, keskellä sosiaalitilat. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 67.	Ensimmäisen kerroksen lounaiskulma. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 68.	Ensimmäisen kerroksen näyttelytilaa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 69.	Keittiön portaikko on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 70.	Keittiön hissi. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 71.	Sisääntuloaula. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 72.	Pohjapiirustusote 2. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009
Kuva 73.	Keittiössä on säilynyt alkuperäinen Pukkilan lasitettu seinälaatoitus. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 74.	Keittiöön vievä käytävä. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 75.	Pitkä keittiönäkymä. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 76.	Valmistuskeittiössä on suuret ikkunat pohjoiseen. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 77.	Keittiön porras ja hissi. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 78.	Ruokasalista on avoin näköala ulos. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 79.	Ruokasalia. Tilan perällä vasemmalla kassa-alue ja oikealla avoin ovi keittiökäytävään. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 80.	Keittiön porras ja hissi. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 81.	Alkuperäinen painike keittiössä. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 82.	Kaksilasinen teräsikkuna keittiössä. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 83.	Kolmannen kerroksen avotoimistoa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 84.	Pohjapiirustusote 3. kerros. 2024. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.
Kuva 85.	Kolmas kerros, oikealla toimistohuoneita, vasemalla avoin ovi luokahuoneeseen. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 86.	Kolmannen kerroksen avotoimistoa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 87.	Pohjapiirustusote 4. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.
Kuva 88.	Itäpäädyn toimiston lasiseinillä käytävästä erotettuja tiloja. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 89.	Suurin toimisto on rakennuksen itäpäädyssä. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 90.	Länsipäädyn avotoimistoa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 91.	Pohjapiirustusote 5. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.
Kuva 92.	Sisäportaat viidennessä kerroksessa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 93.	Keittiötila. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 94.	Takka ja taustalla kattoterassi. 2024.
Kuva 95.	Ryhmätyötila. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 96.	Sauna- ja uima-allastilojen paikalle rakennettua avotoimistoa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.
Kuva 97.	Vanhan saunaosaston kattamaton ulkoterassi. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 1. Parkkipaikan pihanäkymää ja Rank Xeroxin viereiset rakennukset. JTR Oy, 2008.

1. JOHDANTO

1.1. Selvityksen kohde ja yleiskuvaus

Selvityksen kohde on vuonna 1974 valmistunut Rank Xeroxin toimitiloiksi suunniteltu rakennus Espoon Laajalahdessa Turunväylän varrella, osoitteessa Sinimäentie 8. Rakennus muodostuu kolmesta osasta – toimisto-osasta, liikenne- ja aputilatornista sekä hallimaisesta varasto / korjaamo-osasta, jossa nykyään toimii datakeskus. Selvitys koskee vain toimisto-osaa, joka on tyhjiällä.

Tontti rajautuu lännessä kapeaan puistokaistaleeseen, Suosaarenpeltoon, jonka läpi virtaa Mankkaanpuro. Tontin itäpuolella sijaitsee Suosaarenkallio-niminen puustoinen ja kallioinen lähivirkistysalue. Eteläpuolella on Sinimäentie, josta on ajoyhteys tontille.

Rakennuksen pääjulkisivu suuntautuu pohjoiseen, noin 90 m:n päässä olevaa Turunväylää kohti. Rakennuksen pohjoispuolella on paikoitusalue.

Rakennus on osa Turunväylän ja Sinimäentien välistä nauhamaista Sinimäen teollisuus- ja työpaikka-aluetta.

1.2. Selvityksen tausta ja tarkoitus

Tämä rakennushistoriallinen selvitys on laadittu asemakaavamuutoksen taustatiedoksi. Mikäli rakennuksen toimisto-osa puretaan, toimii rakennushistoriaselvitys kohteen dokumentointina.

2. PERUSTIEDOT

Nimi:	Sinimäentie 8
Alkuperäinen nimi:	Suomen Rank Xeroxin toimitalo
Osoite:	Sinimäentie 8, 02630 Espoo
Kiinteistötunnus:	49-17-47-9
RATU:	1972-207-A; 1977-295, 1980-115; 2009-541
Valmistumisvuosi:	1974, laajennus 1980, peruskorjaus 2009
Arkkitehtisuunnittelu:	Arkkitehtitoimisto Kaija ja Heikki Siren Oy, projektiarkkitehtina Heikki Mäkinen
Rakennesuunnittelu:	Insinööritoimisto K. Hanson & Co
LVI-suunnittelu:	Insinööritoimisto LVT
Sähkösuunnittelu:	Ekono Oy
Maisemasuunnittelu:	Maj-Lis Rosenbröijer
Akustinen suunnittelu:	Alpo Halme
Sisustussuunnittelu:	Yrjö Kukkapuro
Kerrosala:	Alkuperäinen toimitalo: yhteensä 11 039 k-m2, josta toimisto-osa 8316 m2
Asemakaavatilanne:	Alueella on voimassa Sinimäki III-Laajalahti pohjoinen II 17036-17045, 17047 asemakaava (lainvoimainen 12.11.1979). Kortteli 17047, jossa rakennus sijaitsee, on siinä osoitettu TLV-merkinnällä teollisuus- toimisto- ja varastorakennusten korttelialueeksi. Tonttitehokkuus on e=0,58. Rakennuksella ei ole suojelumerkintää. Alueelle on tekeillä asemakaavan muutos, jonka osallistumis- ja arviointisuunnitelma oli nähtävillä 23.9.2024- 22.10.2024. Muutoksen on tarkoitus mahdollistaa uuden suuremman rakennuksen rakentaminen tontille.

3. LÄHTEET

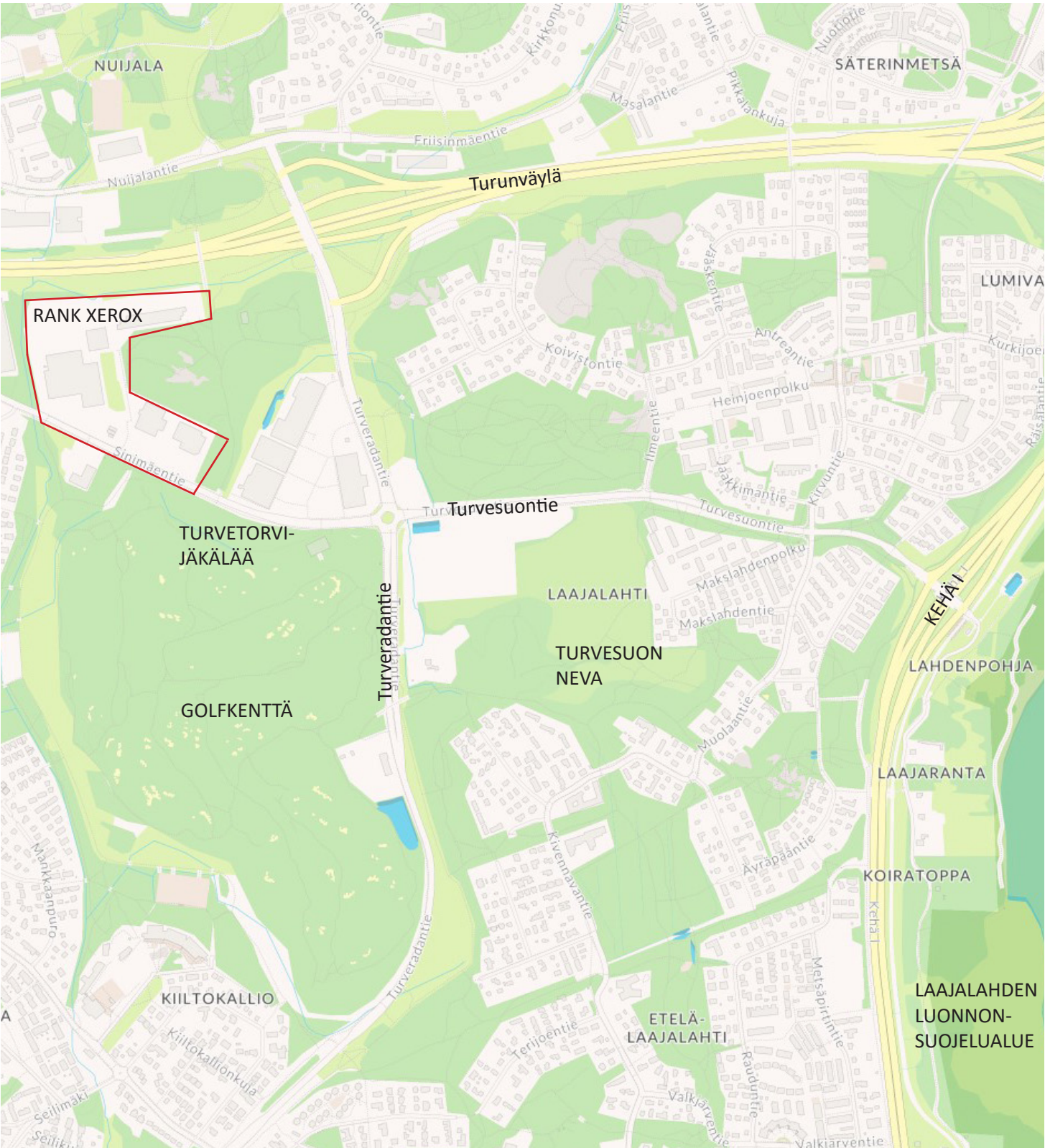
Lähtötietoja on koottu Siren Arkkitehdit Oy:n arkistosta, Arkkitehtuurimuseon arkistosta, Espoon kaupunginarkistosta, Espoon rakennusvalvonnan sähköisestä arkistosta ja finna.fi-palvelusta sekä sähköisenä ilmestyneistä lehtiartikkeleista, erilaisista tutkimuksista ja opinnäytetöistä. Ilmakuvat ja kartat ovat Maanmittauslaitoksen karttapalvelusta. Lisäksi on saatu tietoja uusimman korjaussuunnitelman laatineelta Jeskanen-Repo-Teränne Arkkitehdit Oy:n arkkitehti Timo Jeskaselta. Häneltä on myös saatu ennen viimeistä korjausta vuonna 2008 otetut valokuvat.

4. YMPÄRÖIVÄ ALUE

Rakennus sijaitsee Espoossa, Laajalahden kaupunginosan länsilaidalla. Nimensä Laajalahti on saanut alueella sijaitsevasta samannimisestä merenlahdesta. Laajalahdessa sijaitsee Natura 2000-alue, johon kuuluu 192 hehtaarin laajuinen avara, matala ja ruovikkoinen merenlahti. ¹ Laajalahden alueella on myös noin kahden hehtaarin laajuinen Muolaansuo, luonnontilaisena säilynyt neva. Lähellä sijaitsee muun muassa Suomen ainoa tunnettu turvetorvijäkäläesiintymä. ² Turvesuon alueella on golfkenttä, joka on rakennettu entisen kaatopaikan alueelle.

Suuri osa rakennuskannasta on asuntoja. Turunväylän, Turveradantien ja Sinimäentien muodostamassa kolmiossa, jossa Rank Xeroxin toimitalo sijaitsee, on toimisto-, varasto- ja teollisuusrakentamista.

¹ Ymparisto.fi, Tapiolan luontokohteet
² Espoo.fi, Laajalahti, 2023

Kuva 2. Laajalahden kartta. Palvelukartta.fi/Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

5. ALUEEN HISTORIAA

Bredvikin kylä syntyi 1300-luvun lopulla Haapalahden suomalaiskylän maille Laajalahden rannalle. Bredvikin kylässä oli kaksi tilaa, joista toinen tunnetaan nimellä Kylämäki. Kylämäki edusti tyyppillistä keskiaikaista merenlahden rannan elinympäristöä, jossa rantaniittyjä hyödynnettiin laidunnukseen ja pihapiiristä oli näköyhteys merelle. Kylämäen viljelysmaiden sarkaojitetut pellot olivat luultavasti keskiajalta, sillä sarkajakoa toteutettiin Suomessa kruunun aloitteesta 1200–1500-luvuilla. Kylämäen läheisyydessä on ollut myös kaskiviljelmiä ennen sarkaviljelyn yleistymistä Etelä-Suomessa.³

Ruukinrannassa lähellä Kylämäkeä toimi 1700-luvulta alkaen tiilitehdas. Tiiltä vietiin pääasiassa Suomenlinnan rakentamiseen. Suurin osa lähialueiden metsistä oli hakattu tiiliteollisuuden tarpeisiin, ja maisemakuva kauas kantavine näkymälinjoinen oli hyvin erilainen kuin nykyään.³

Maanviljelys ja rantaniittyjen laidunnus hallitsivat maisemaa pitkälle 1950-luvulle asti. Vuosina 1946-1948 SOK rakennutti Laajalahteen työntekijöilleen 18 omakotitaloa ja kolme rivitaloa. Ensimmäinen kerrostalo pystytettiin vuonna 1956. Loput SOK:n rakennuttamat 9 kerrostaloa tehtiin 1970-luvun alkupuoliskolla.⁴ Aikakaudelle tyyppillisistä metsälähiöistä poiketen pieni kerrostaloalue syntyi olemassa olevan pientaloalueen ja palvelujen viereen.⁵

Nykyisen golfkentän paikalla, Laajalahden länsipuolella oli turvesuo, jossa vuonna 1910 aloitti toimintansa Espoon Turvepehku Oy. Tehdas tuotti turvepehkuja rakennuseristeeksi ja polttoturvetta sekä sähkövoimaa. Turvepehkutehtaan pinta-ala oli lopulta 72 hehtaaria.

Vuodesta 1957 vuoteen 1986 samalla alueella toimi Mankkaan kaatopaikka. Vuonna 2013 avattiin kaatopaikan päälle rakennettu golfkenttä.⁴

³ Espoo.fi, Kylämaiseman historia, 2012

⁴ Kotikontu, SOK:n jälleenrakennuskauden tyyppitalot Espoon Laajalahdessa, Jouni Berg, 2020

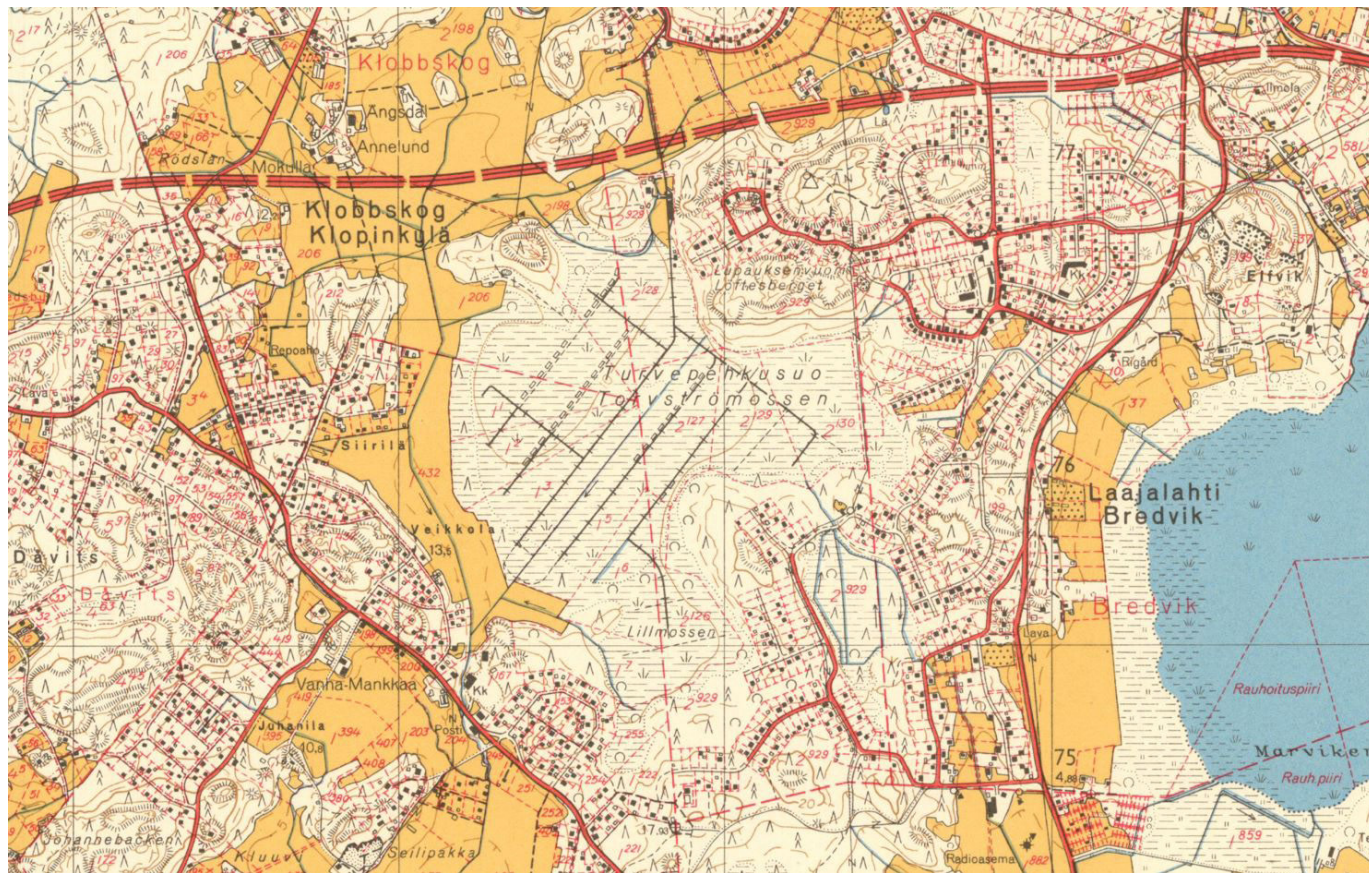
⁵ Espoonperinneseura.net, Laajalahti 1972, Heli Nikunen

Kuva 3. Asutusta ei juuri ole, ainoastaan yksittäisiä taloja ja maatalousrakennuksia. Ilmakuva vuodelta 1944. MML.

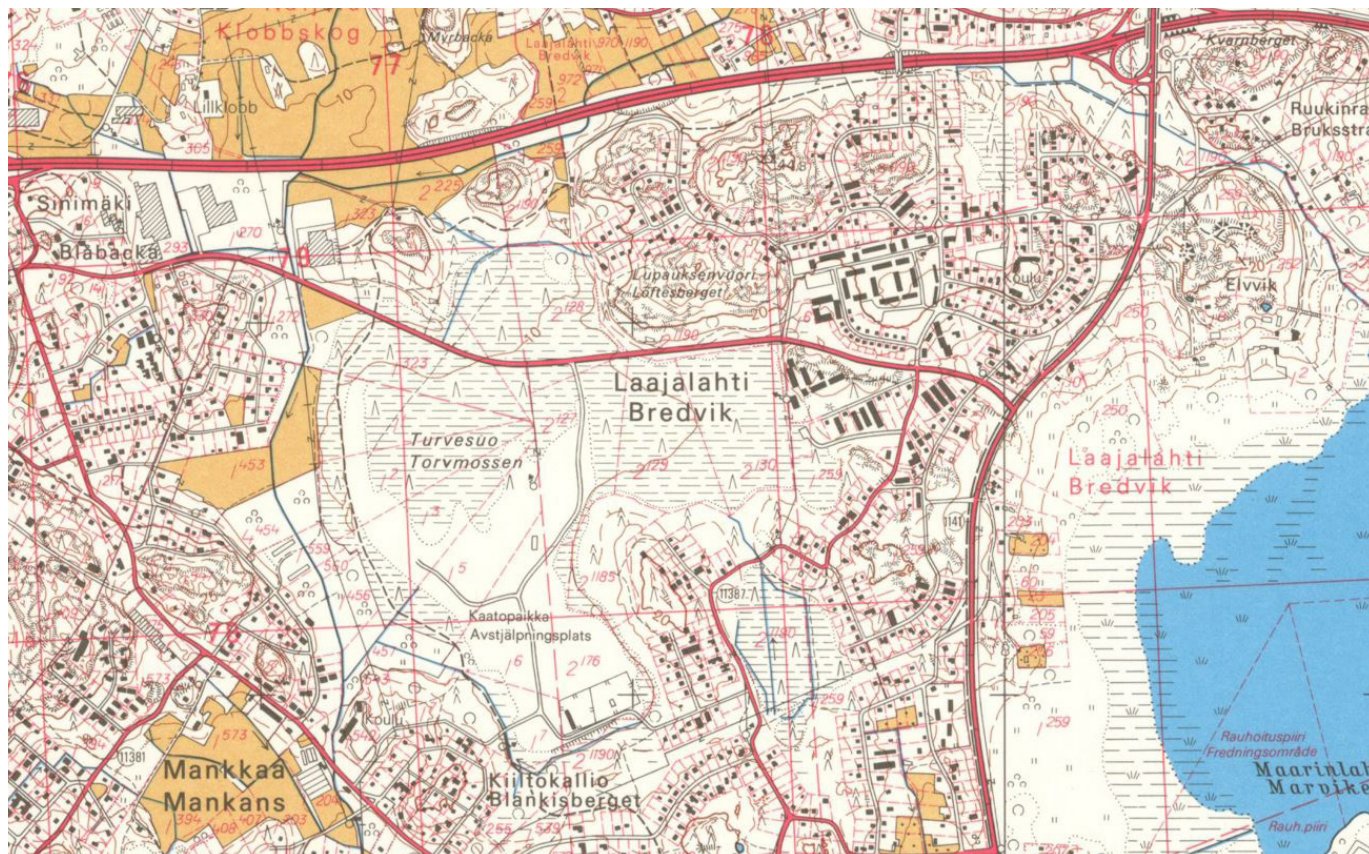
Kuva 4. Alueella on maatalojen lisäksi SOK:n rakennuttama pieni pientaloalue sekä turvepehkutehdas. Ilmakuva vuodelta 1950. MML.

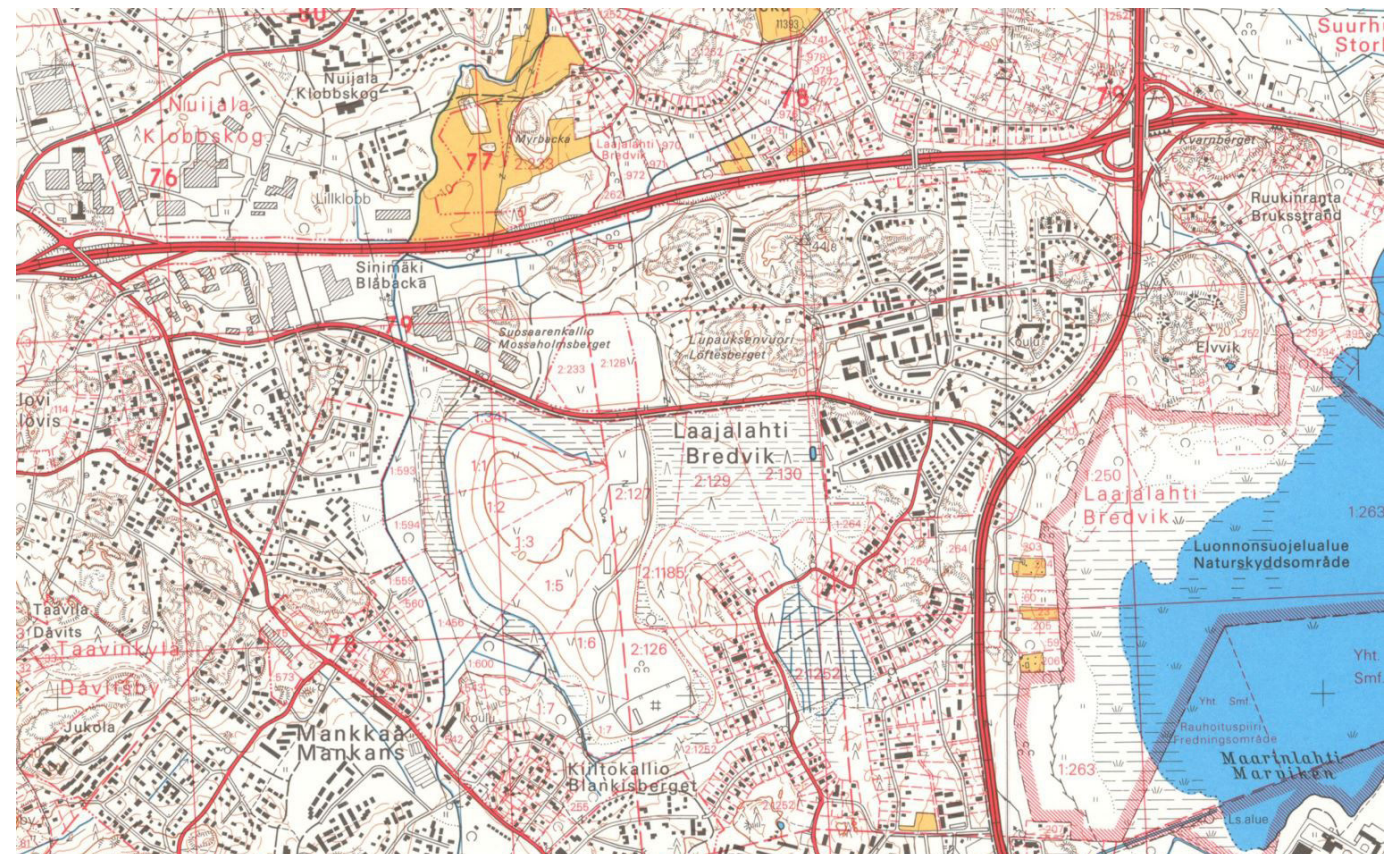
Kuva 5. Rakenteilla oleva Tarvontie avattiin moottoriliikenteelle vasta joulukuussa 1962 (Turun Sanomat 15.3.2009). Tien linjaus on esitetty kartassa katkoviivalla. Kartta vuodelta 1960. MML.

Kuva 6. Turunväylä eli Tarvontie alueen pohjoisreunalla on jo rakennettu, mutta ei vielä toimitila-aluetta sen eteläpuolelle. Pientaloasutus on laajentunut huomattavasti. Imakuva vuodelta 1966. MML.

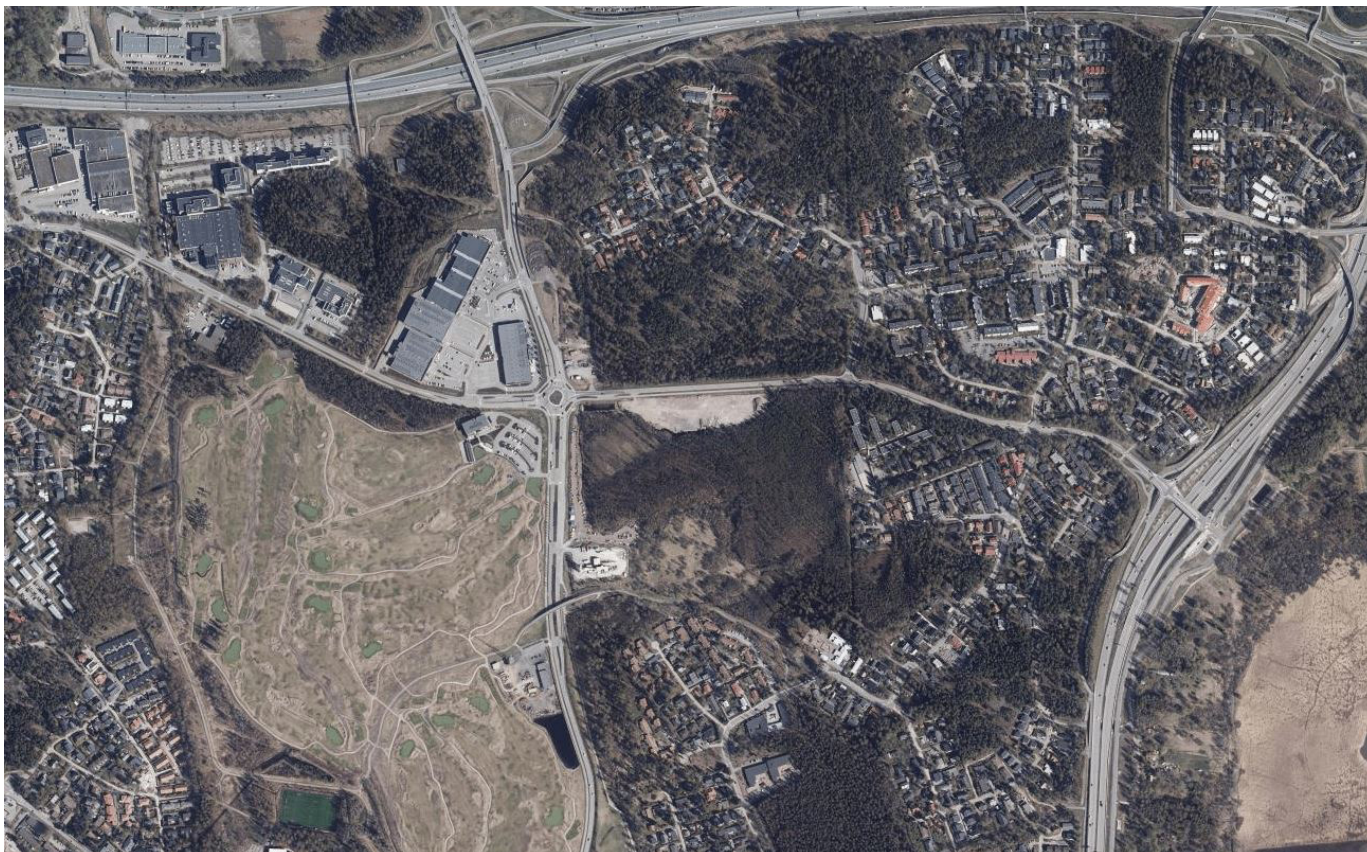
Kuva 7. Rank Xeroxin toimitalo on jo rakennettu. Kartassa nähdään myös Turvesuon alueen kaatopaikka. Kartta vuodelta 1979. MML.

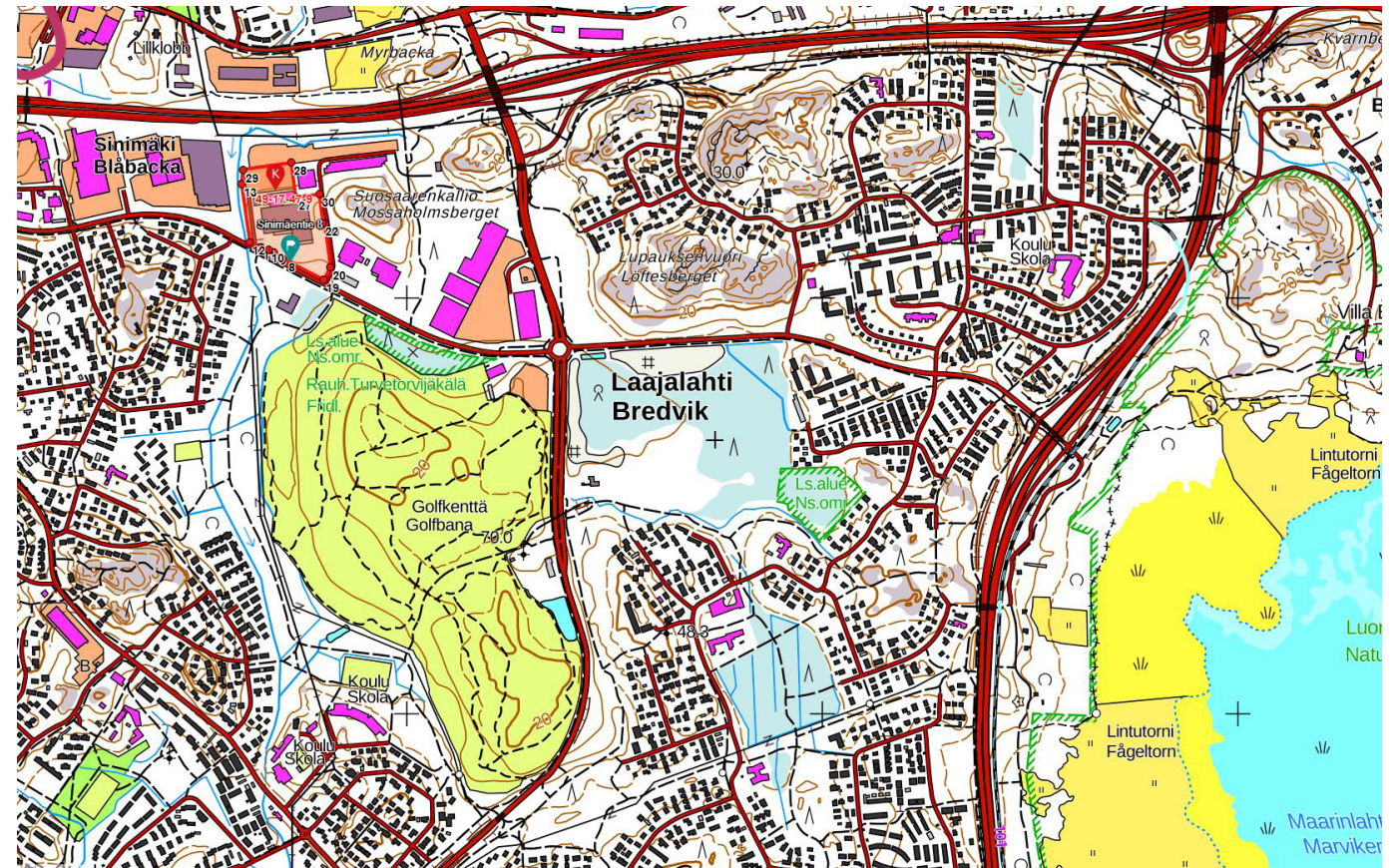
Kuva 8. Rank Xeroxin toimitaloa on laajennettu ja Tarvontien molemmiin puolin on rakennettu lisää toimitiloja. Kartta vuodelta 1991. MML.

Kuva 9. Kuvassa näkyy Turunväylän suuntainen uusi Sinimäentie, sekä sen varteen 1974 valmistunut Rank Xeroxin toimitila kuten myös samoihin aikoihin rakennetut SOK:n kerrostalot. Turvesuon alueella on kaatopaikka. Ilmakuva vuodelta 1996. MML.

Kuva 11. Toimitilarakentaminen Sinimäentien varrella on lisääntynyt ja nykyään entisen kaatopaikan tilalla on golfkenttä. Ilmakuva 2020-luvulta. MML.

Kuva 10. Laajalahti 2024. Turvesuon paikalla on golfkenttä. Kartta MML, 2024.

Kuva 12. Rakennuksen alkuperäinen pohjoisjulkisivu. Siren Arkkitehdit, 1974.

6. RAKENNUSTYYPIN JA ALKUPERÄISEN TOIMINNAN HISTORIA

Avokonttorien historia juontaa 1900-luvun alun Yhdysvaltoihin. Ensimmäisenä tunnettuna avokonttorina pidetään Frank Lloyd Wrightin suunnittelemaa Larkin-toimistorakennusta Buffalossa, New Yorkin osavaltiossa. Toimistossa työntekeä oli järjestetty taylorismin eli tieteellisen liikkeenjohdon oppien mukaan. Työtä pyrittiin tehostamaan ja rationalisoimaan ja tähän kuului mm. se, että työntekijöitä kyettiin avokonttorissa valvomaan tehokkaasti. Koska pyrittiin työn tehokkuuteen, usein keskustelukin oli kiellettyä.⁶

Saksassa syntyi 1950-luvulla uusi konttorityyppi- Bürolandschaft – maisemakonttori. Maisemakonttorissa haluttiin vähentää hierarkiaa sekä lisätä ihmisten välistä kommunikointia ja vuorovaikutusta. Tämän ajateltiin synnyttävän uusia ideoita ja innovaatioita. Kalustus järjestettiin kevyillä helposti siirrettävillä kalusteilla ja avotilaan tuotiin myös matalia sermejä ja viherkasveja. Ylevät periaatteet maisemakonttoreihin siirtymisen taustalla vaihtuivat 1970-luvulla säästö-ajatuksen. Sijoittamalla mahdollisimman pieneen tilaan mahdollisimman paljon työntekijöitä pyrittiin suuriin säästöihin tilakustannuksissa.⁶

Myös Suomessa rakennettiin 1960- ja 70-luvuilla maisema- ja avokonttoreita, mutta suurin osa oli kuitenkin 1990-luvulle asti niin sanottuja koppikonttoreita.

Uuden Rank Xeroxin toimitalon toimisto-osa noudatteli ”muodikasta” maisemakonttorilinjaa. Ainoastaan johtajat istuivat omissa toimistohuoneissaan muun henkilökunnan työskennellessä avokonttorissa.

⁶ Yle.fi, Avokonttori on sitkeä konsepti, Harri Alanne, 2022

7. ARKKITEHTUURISTA JA ARKKITEHDEISTA

Rakennuksen suunnittelijat Kaija ja Heikki Siren vakiinnuttivat asemansa suomalaisten arkkitehtien kärkikaartissa jo 1950-luvulla. Yli viisikymmentä vuotta kestäneen yhteisen työuransa aikana Sirenit suunnittelivat kouluja, kulttuurirakennuksia, hallintorakennuksia, liikerakennuksia, teollisuusrakennuksia, asuinrakennuksia, urheilukeskuksia, kirkkoja ja kappeleita sekä asemakaavoja.⁷ Sirenien tunnetuimpia rakennuksia Suomessa ovat Otaniemen kappeli (1957), Otaniemen teekkarikylän ensimmäiset punatiiliset asuinrakennukset Jämeräntaipaleella (1950-luvun alku; Arkkitehtitoimisto Siren – Melakari)⁸, Suomen kansallisteatterin pienen näyttämön rakennus (1954), Aarnivalkean koulu Tapiolassa (1957), Kallion virastotalo (1965), ympyrätalo (1968), Helsingin suomalainen yhteiskoulu (1972) sekä Graniittitalo (1982). Maailmalla mainetta saivat mm. Linzin konserttitalo Brückner Haus Itävallassa (1973), Boussy-Saint-Antoineen Pariisin lähelle toteutettu asuntoalue ja Japanin Hakoneen tehty lomakylä (1970-luku).

Sodanjälkeisessä Suomessa oli pulaa kaikesta, myös materiaaleista ja rakennustarvikkeista. Arkkitehdit joutuivat käyttämään luovuuttaan keksiäkseen ja kehittääkseen hyviä ratkaisuja niukkuuden keskellä. Sirenit olivat aidosti kiinnostuneita uuden teknologian ja uusien rakennustapojen kehittämisestä ja pyrkivät lisäämään teollisesti valmistettujen rakennusosien käyttöä suunnittelemisessaan rakennuksissa. Erityisesti tämä ilmeni puurakentamisen kehittämistyössä.⁹ Tarkkaan harkitut materiaali- ja rakennekokeilut olivat tyypillisiä Sirenien arkkitehtuurille. Sirenien arkkitehtuurin sanotaan olevan sisä- ja ulkotilat taitavasti yhdistävää, pelkistettyä arkkitehtuuria. Rakennuksen pelkistetty ja käytännöllinen pohjapiirustus loi toimivan ja rakenteellisesti selkeän ratkaisun.

⁷ Archinfo.fi, Kaikki ja ei mitään- Arkkitehdit Kaija + Heikki Siren KAMUssa 9.1.2022 saakka, 2021

⁸ Finna.fi, Teekkarikylän taloja Otaniemessä

⁹ Docomomo.fi, Kaija ja Heikki Sirenin kokeellisia puurakenteita 1950- ja 1960-luvuilla, Elina Standertskjöld

Kuva 13. Pilarit kannattelevat rakennuksen ylempien kerrosten julkisivua. Ikkunat ulottuvat lattiasta kattoon. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 14. Pilarit jatkuvat koko julkisivun mitalta. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Jukka Sirenin mukaan Sirenin suvun arkkitehtuurifilosofia perustuu klassisen arkkitehtuurin perusviestiin, joka on ta-sapainoinen ja harmoninen sommittelultaan, materiaaleiltaan, julkisivultaan ja mittakaavaltaan. ”Ratkaisut ovat niin hiottuja, että mitään ei voi panna lisää, eikä ottaa pois.”¹⁰

7.1. Rank Xerox

Rank Xeroxin toimitalon muotokielessä on selviä yhtäläisyyksiä Sirenien samoihin aikoihin suunnitteleman toisen rakennuksen, Helsingin suomalaisen yhteiskoulun kanssa. Molemmat ovat muodoltaan yksinkertaisia perusmuotoja, koulu kuutio ja toimistotalo suorakaide. Myös ikkunajaossa ja seinien betonielementeissä on selviä yhtäläisyyksiä – koulussa käytettiin ikkunakentissä puuta, toimistotalossa metallia.

Rank Xeroxin toimisto-osa on yksinkertainen suorakaide, mutta sisäänvedetyt ulkoseinälinjat tuovat mielenkiintoa julkisivuun. Alimman kerroksen ulkoseinät on vedetty päädyistä ja pohjoisjulkisivulla sisäänpäin siten, että sisääntulo-julkisivulle muodostuu muhkeiden pilarien kannatteleva arkadi ja samalla reilu katos sisäänkäynneille. Ylin kerros on samoin sisäänvedetty ja sen sauna- ja uima-allasosaston kruunaa avoin kattoterassi.

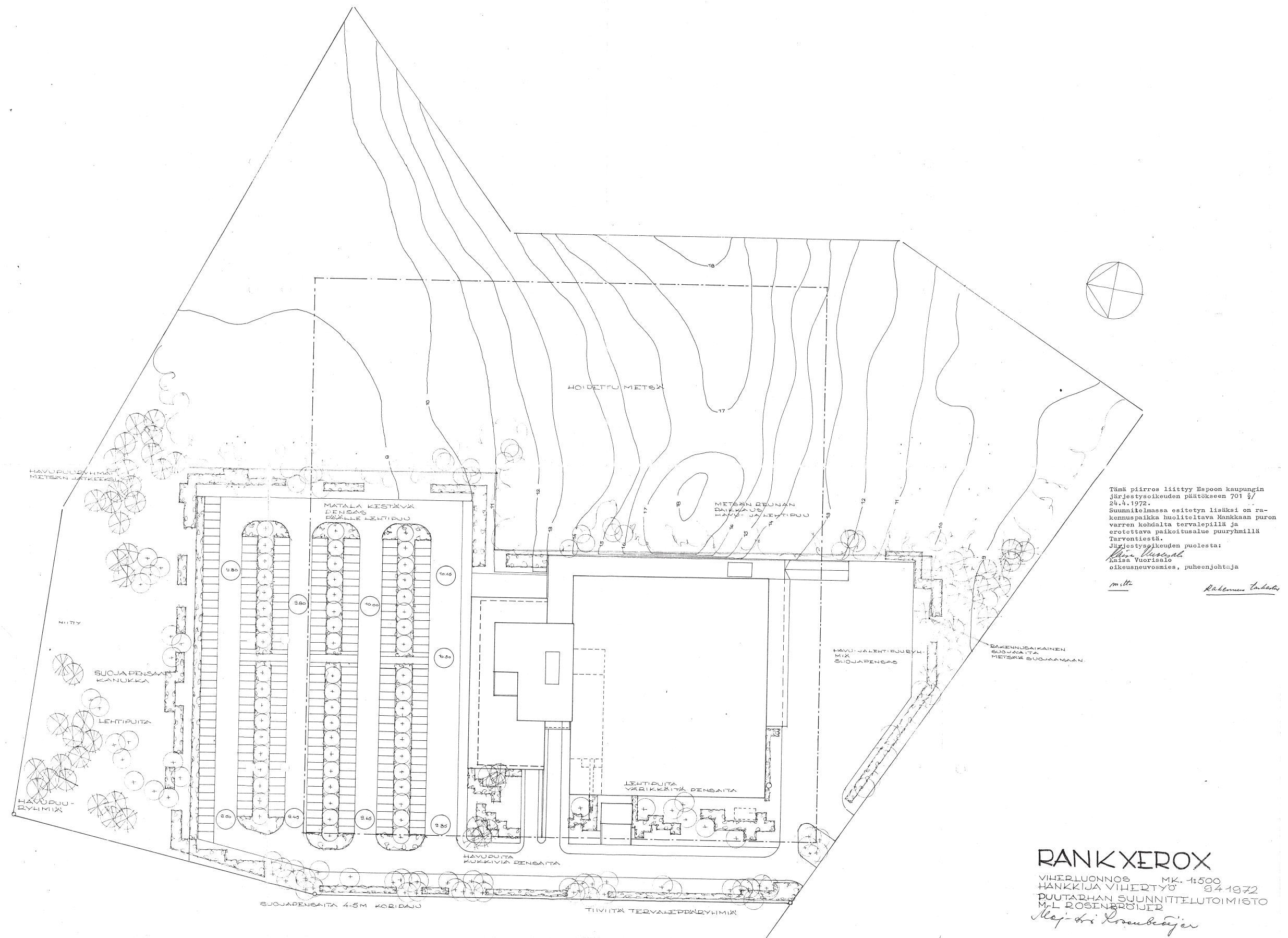
8. RAKENNUTTAJA JA RANK XEROX

Rakennuksen alkuperäinen käyttäjä oli yhdysvaltalainen konttorikonevalmistaja Rank Xerox. Rank Xerox aloitti liiketoimintansa Suomessa 1960-luvulla ja ensimmäinen pääkonttori sijaitsi Helsingissä Metallitalossa. Lokakuussa 1971 myönnettiin Espoon tuomiokunnan kansliassa Rank Xerox Oy:lle lainhuuto Xerocenter nimiseen tilaan RN:o 1323 Espoon kauppalaan Nuijalan kylässä. Toimitalolle myönnettiin poikkeamislupa rakentamiseen ennen valmisteilla olleen asemakaavan valmistumista kuitenkin siten, että rakentamisen yhteydessä rakennusalue tuli istuttaa järjestysoikeuden hyväksymän suunnitelman mukaan ja suorittaa myös muut mahdolliset maisemanhoidolliset toimenpiteet.¹¹

Toimitalo valmistui Espoon Mankkaalle vuonna 1974 alueelle, jolle oli rakentumassa konttori-, liiketalo- ja kevytteollisuuskeskus. Toimitalon kolme osaa palveli eri käyttötarkoituksia, jotka antoivat muodon rakennukselle. Logistisesti järkevästi lähimmäksi Sinimäentietä sijoittuu suuri yksikerroksinen varasto- ja korjaamo-osa. Viisikerroksinen, edustava toimisto-osa rakennettiin varasto-osan pohjoispuolelle, moottoritietä hyvin näkyvälle paikalle. Toimisto-osan ja varasto-korjaamo-osan välissä on liikenne- ja aputilatorni. Suuri pysäköintialue on toimisto-osan pohjoispuolella.

¹⁰ Yle.fi, Ulla Manninen, 2020

¹¹ Espoon kaupunginarkisto

Kuva 16. Pihasuunnitelma. M-L Rosenbröijer, 1972.

Kuva 17. Rakennuksen länsipääty ja pohjoisjulkisivu. Toimisto-osa etualalla. Kuvassa näkyy myös myöhemmin purettu autotalli. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.

Kuva 18. Maantasokerroksessa korkeiden ikkunoiden takana on opetustiloja. Toisen kerroksen suuret ikkunat sijaitsevat valmistuskeittiössä. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.

Kuva 19. Rakennuksen itäpäätyä. Taustalla varasto-osa. Kuva vuodelta 1974. Siren Arkkitehdit Oy

Kuva 20. Rakennuksen itäpääty 1974. Arkkitehti 8/1975.

Kuva 21. Eteläjulkisivua oikealla. Päädyssä torni-osa ja vasemmalla korjaamo-/varastorakennus. Kuva 2008 JRT Oy

Kuva 22. Itäpääty 2008. Päätyjulkisivu on samannäköinen kuin alkuperäinen ennen talon jatkamista. Kuva JRT Oy

Kuva 23. Eteläjulkisivua vuonna 2008. JRT Oy

Kuva 24. Rakennuksen länsipääty ja pohjoisjulkisivu 2008. Kuva JRT Oy

9. RAKENNUS TOIMINTAYMPÄRISTÖNÄ

Rank Xeroxin uusi toimistotalo perustui pääsääntöisesti maisemakonttori-ideaan. Työntekijät istuivat suurissa avokonttoreissa ja ainoastaan johtoportaalalla oli omat työhuoneensa talon neljännessä kerroksessa.

Ensimmäisen kerroksen toimisto-osan sisääntuloaulassa tulijat otti vastaan vahtimestari. Ensimmäisessä kerroksessa sijaitsivat näyttelytilat ja koulutustilat auditorioineen. Sinne oli sijoitettu myös ATK-tilat, kokoustiloja, postitustilat, puhelinkeskus ja arkisto.

Toisessa kerroksessa oli valmistuskeittiö aputiloineen ja suuri valoisa ruokasali, josta oli avarat näkymät ulos. Ruokasalin lähellä oli lisäksi kabinettitiloja kokouksia varten. Muu osa kerroksesta oli avotoimistoa.

Toisen kerroksen varastosiivessä oli työpaikkalääkärin vastaanottohuone. Toimitalo olikin oma maailmansa, josta ei tarvinnut poistua koko työpäivän aikana.

Kolmannen kerroksen toimisto-osa oli yhtä suurta avointa konttoritilaa. Neljännessä kerroksessa oli suuri avokonttoritila, mutta myös toimitusjohtajan ja toimitusjohtajan sihteerin huoneet, muiden johtajien huoneet sekä neuvotteluhuone.

Viidenteen kerrokseen oli sijoitettu saunaosasto uima-altaineen ja kuntosaleineen. Takkahuoneesta oli käynti katto-terassille. Takkahuoneen takana oli pieni keittiötila sekä pari pohjapiirustukseen varahuoneeksi merkittyä huonetta, joilla oli omat naulakko- ja wc-tilat.

Toimisto-osan naulakko- ja wc-tilat sekä sosiaalitilat sijaitsivat toimistorakennuksen ja varastokorjaamorakennuksen välisessä liikenne- ja aputilatornissa.

Kuva 25. Alun perin pilarit ovat sisälläkin olleet betonipinnalla. Lattiaa peittää Hyvilla Oy:n ”Manestra” kokolattiamatto. Katossa on ”Karhu” akustolevyt, joihin valaisinjonot on upotettu. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.

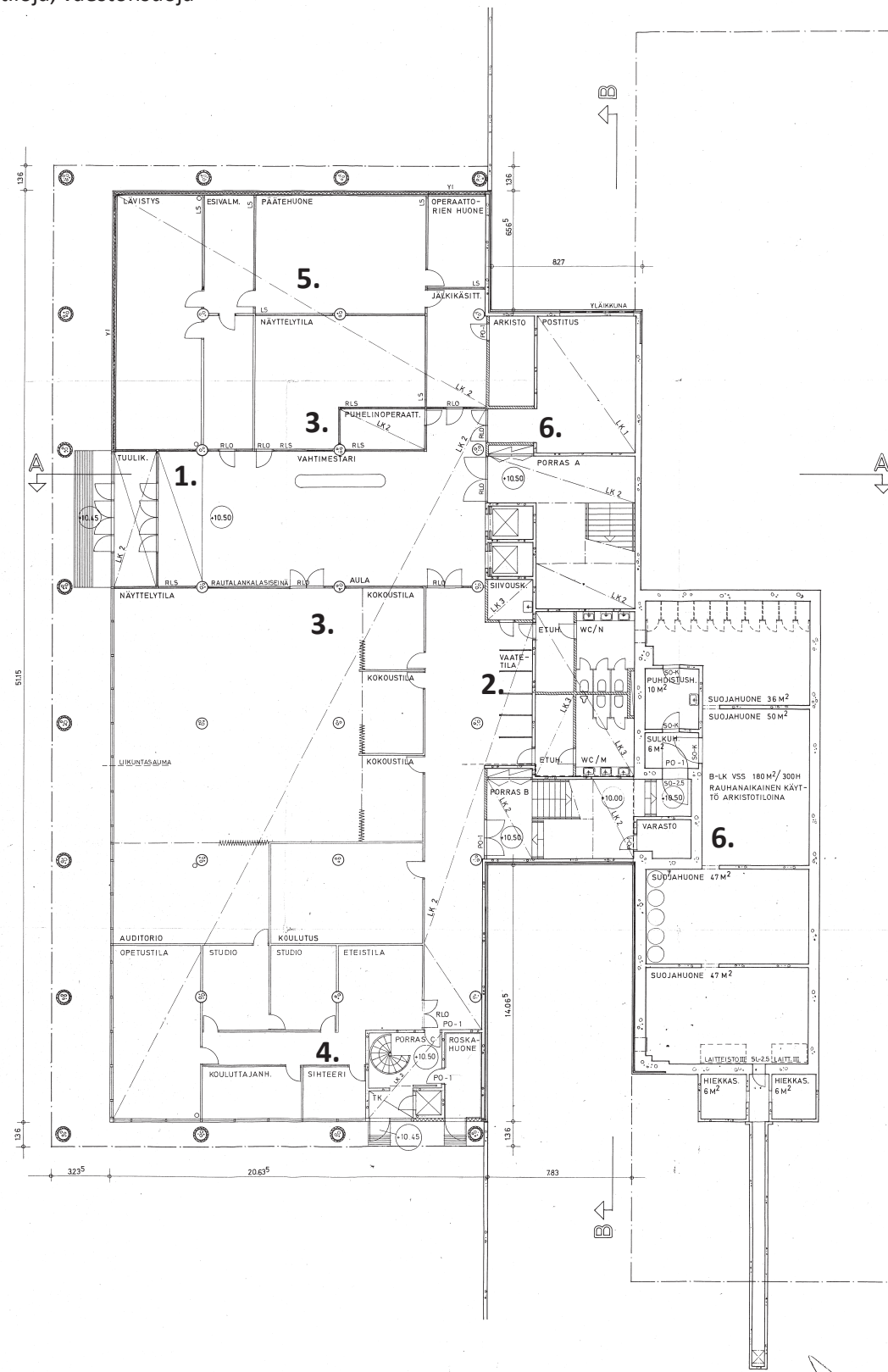

Kuva 26. Työskentelyalueita on jaettu hyllyköillä ja viherkasveilla maisemakonttorin periaatteita noudattaen. Kuvissa näkyy Yrjö Kukkapuron suunnittelemat Remmi-sohvat ja nojatuolit. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.

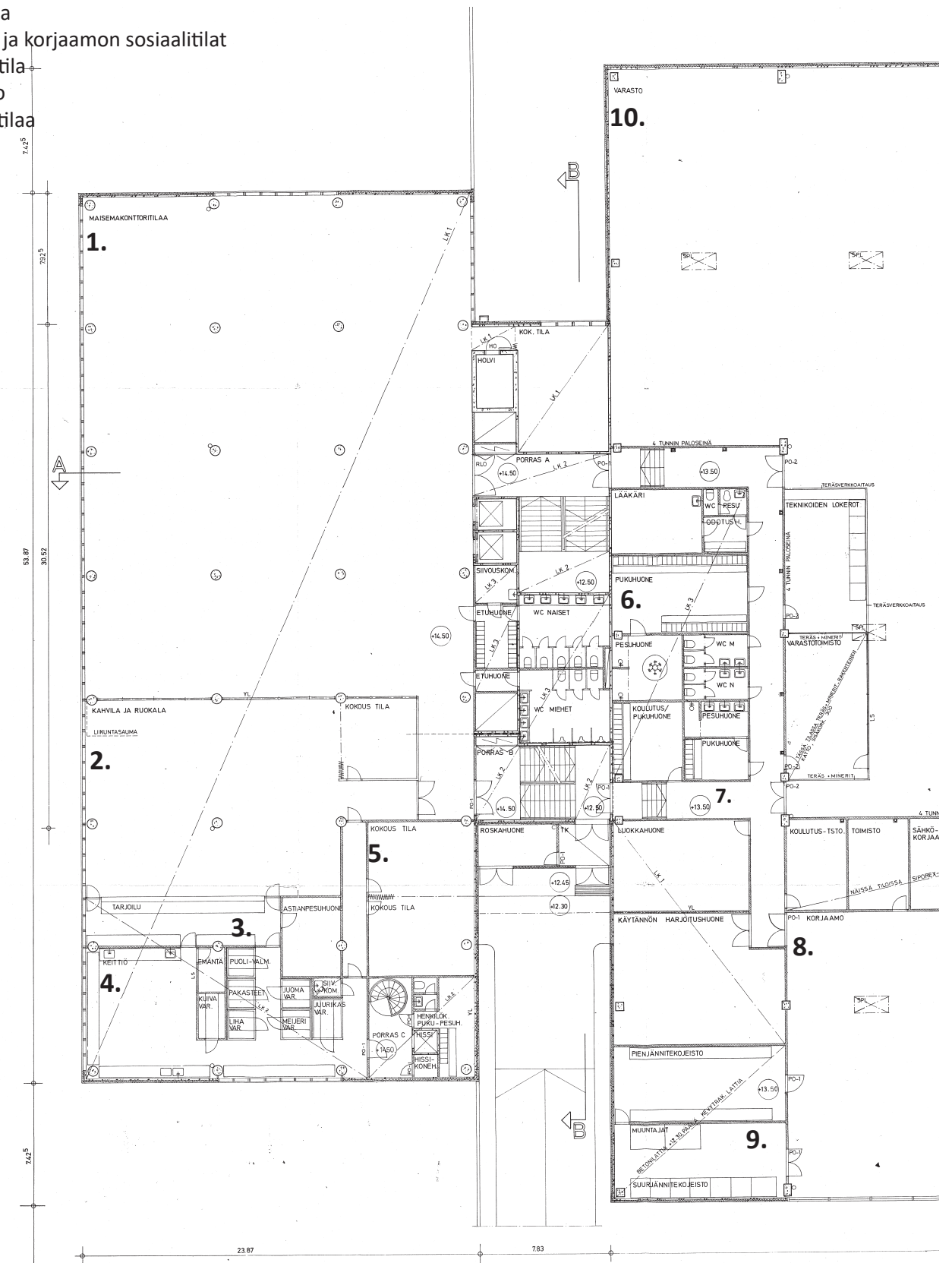
Kuva 27. Rakennuksen länsipäätä, keittiön sisäänkäynti. Vasemmalla varasto-osa. Siren Arkkitehdit Oy, 1974.

1. Sisääntuloaula
2. Vaate- ja wc-tilat
3. Näyttelytilat
4. Koulutustilat
5. ATK-tilat
6. Arkistotiloja, väestönsuoja

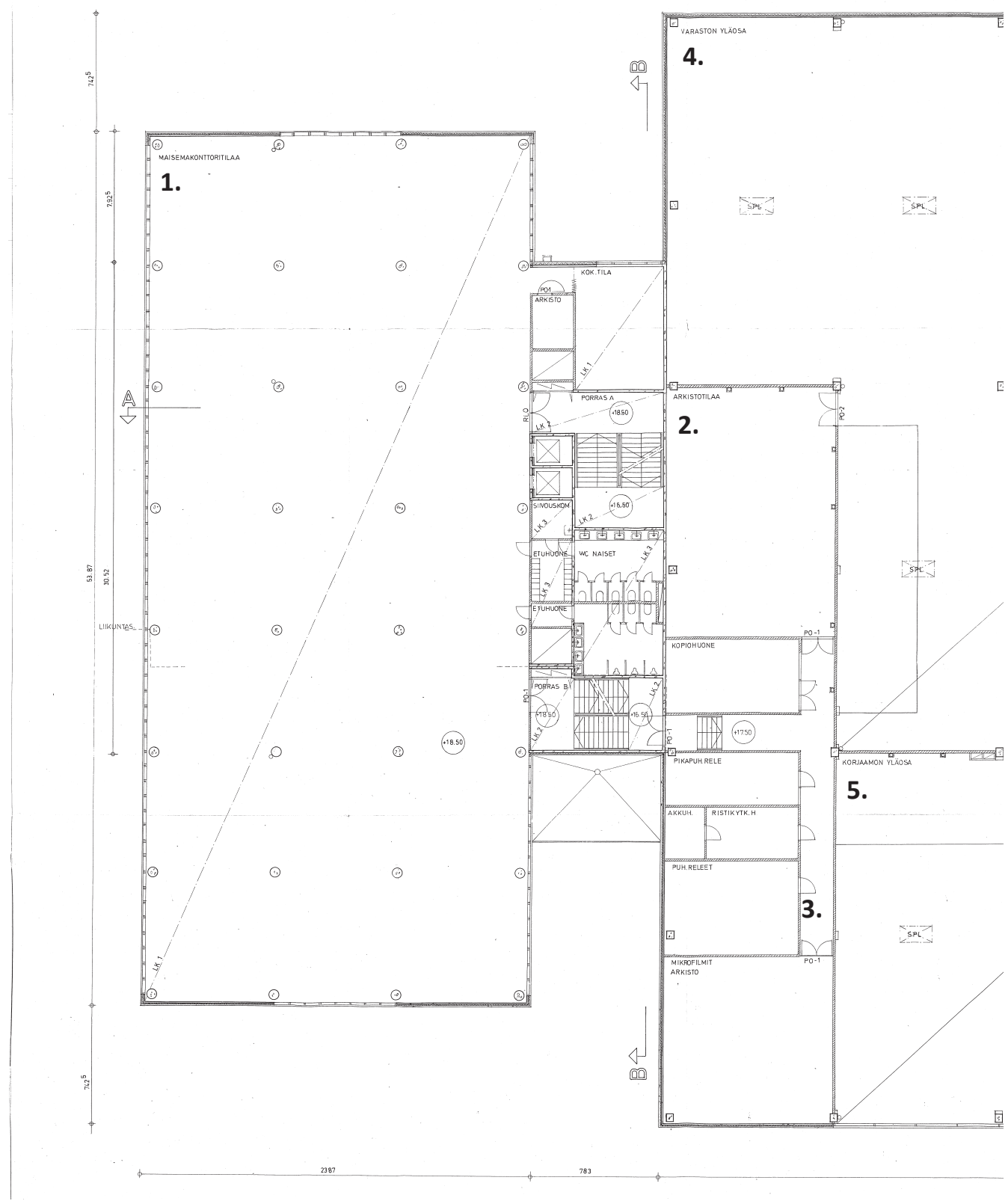
Kuva 28. Raskaiden kopiokoneiden vaatimat näyttely- ja esittelyhallit sekä koulutustilat sijoitettiin rakennuksen ensimmäiseen kerrokseen. Väestönsuoja on varasto- ja korjaamo-osan kellarissa. Pohjapiirustusote 1. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

1. Maisemakonttori
2. Kahvila ja ruokala
3. Tarjoilutila
4. Keittiö
5. Kokoustila
6. Varaston ja korjaamon sosiaalitilat
7. Koulutustila
8. Korjaamo
9. Teknistä tilaa
10. Varasto

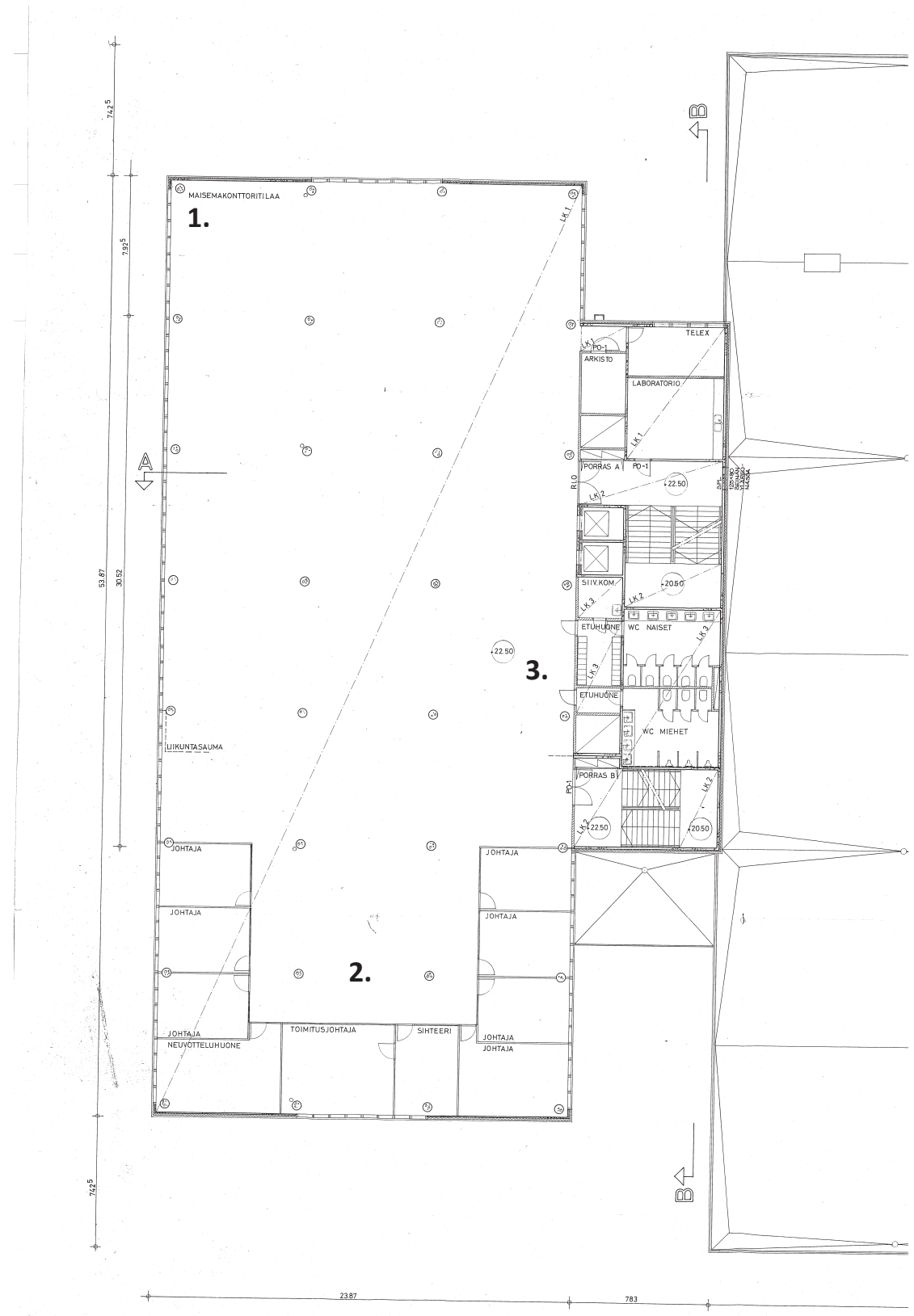
Kuva 29. Toisessa kerroksessa oli avokonttorin lisäksi keittiötilat ja kokoustiloja. Pohjapiirustusote 2. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

- 1. Maisemakonttori
- 2. Arkisto
- 3. Puhelintilat
- 4. Varaston yläosa
- 5. Korjaamon yläosa

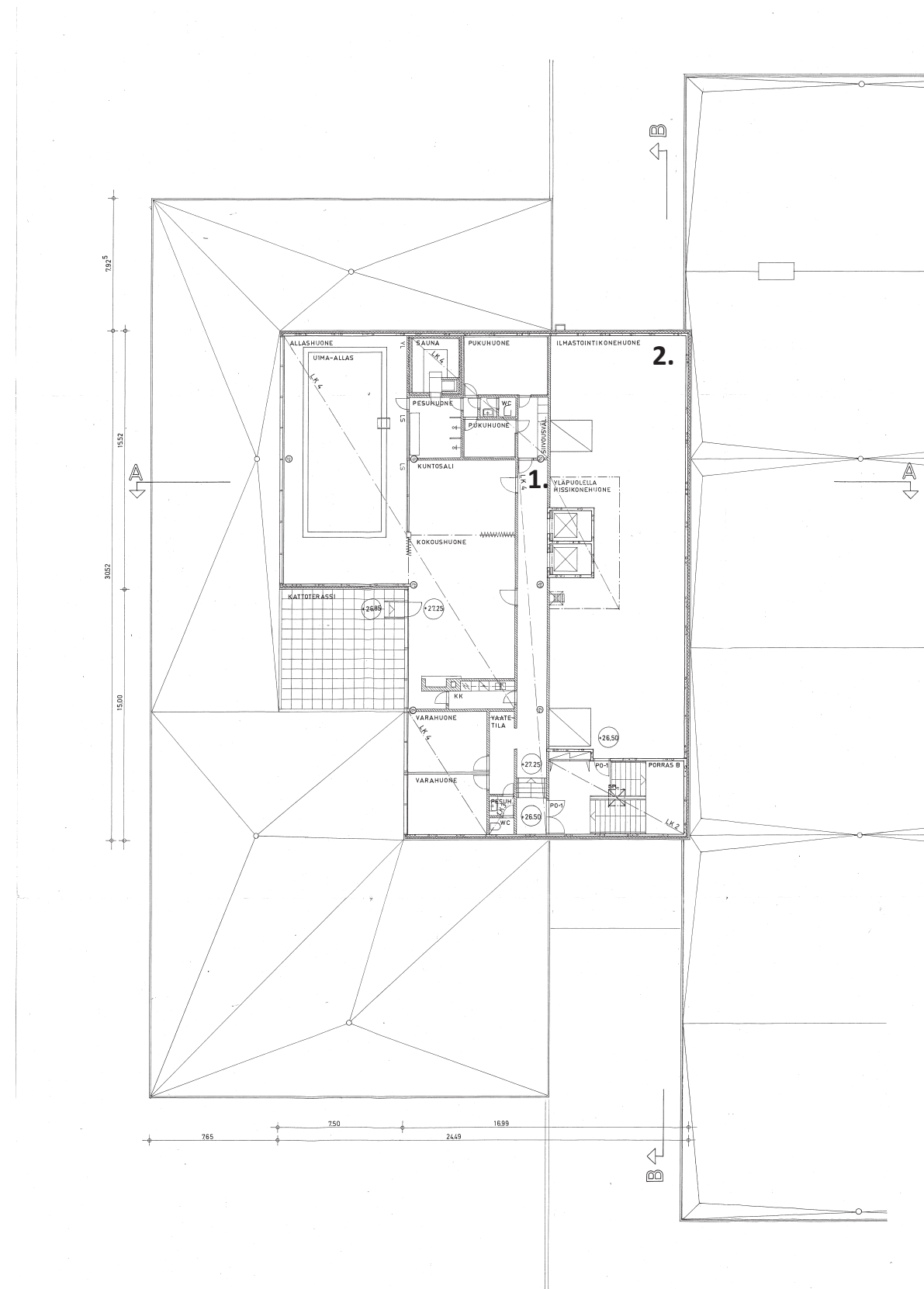
Kuva 30. Kolmas kerros oli yhtä suurta konttoritilaa, pinta-alaltaan 1240 m2. Pohjapiirustusote 3.kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

- 1. Maisemakonttori
- 2. Toimistotilat
- 3. Sosiaalilitat

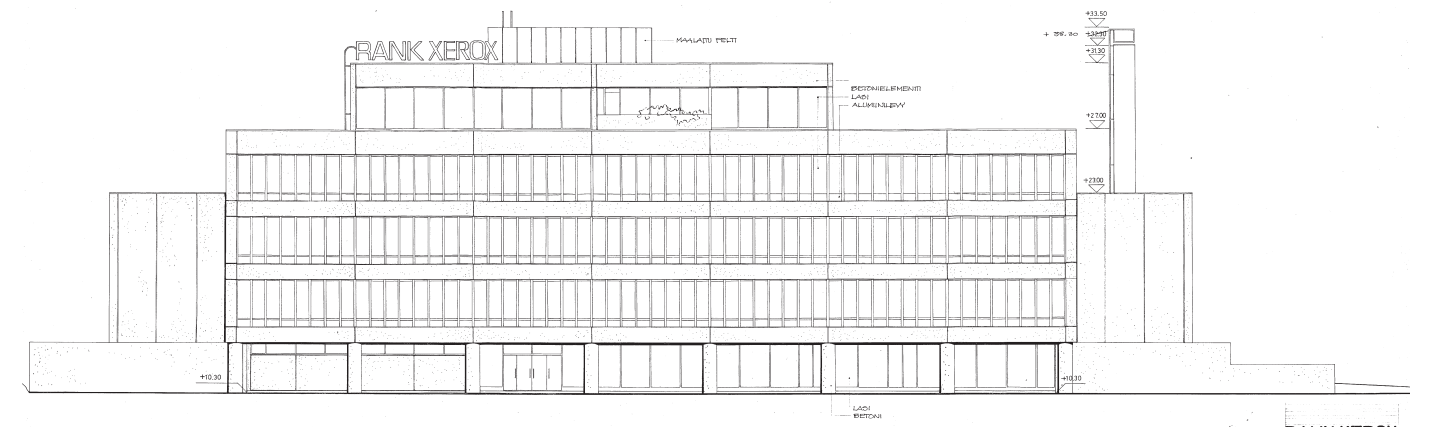

Kuva 31. Johtajat istuivat neljännessä kerroksessa omissa huoneissaan, jotka oli erotettu maisemakonttorista lasiseinillä. Pohjapiirustusote 4. kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

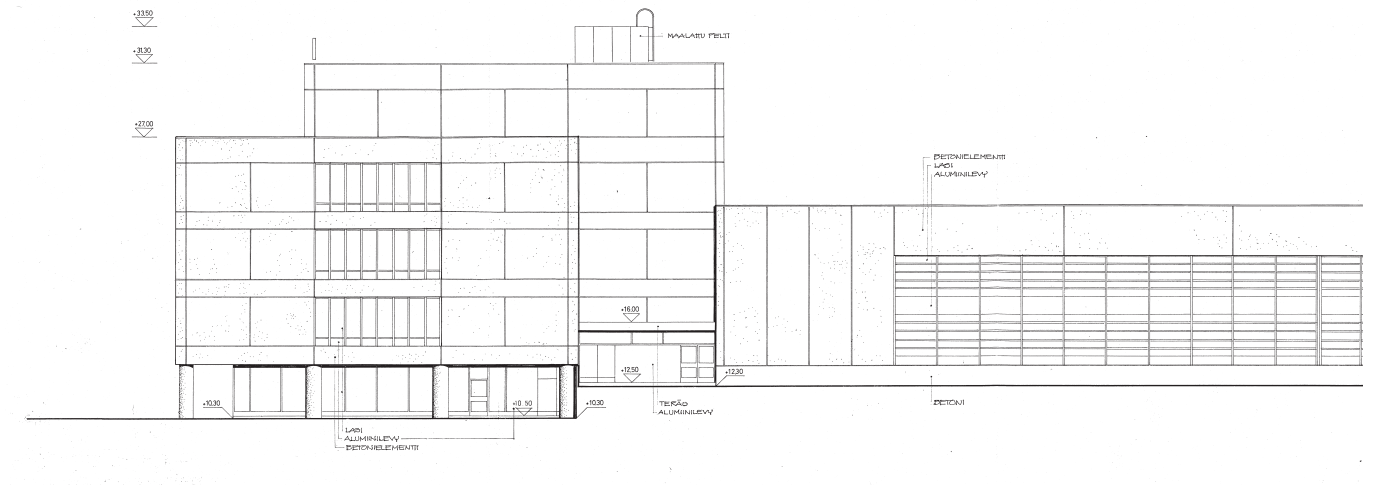
1. Saunaosasto
2. Ilmanvaihtokonehuone

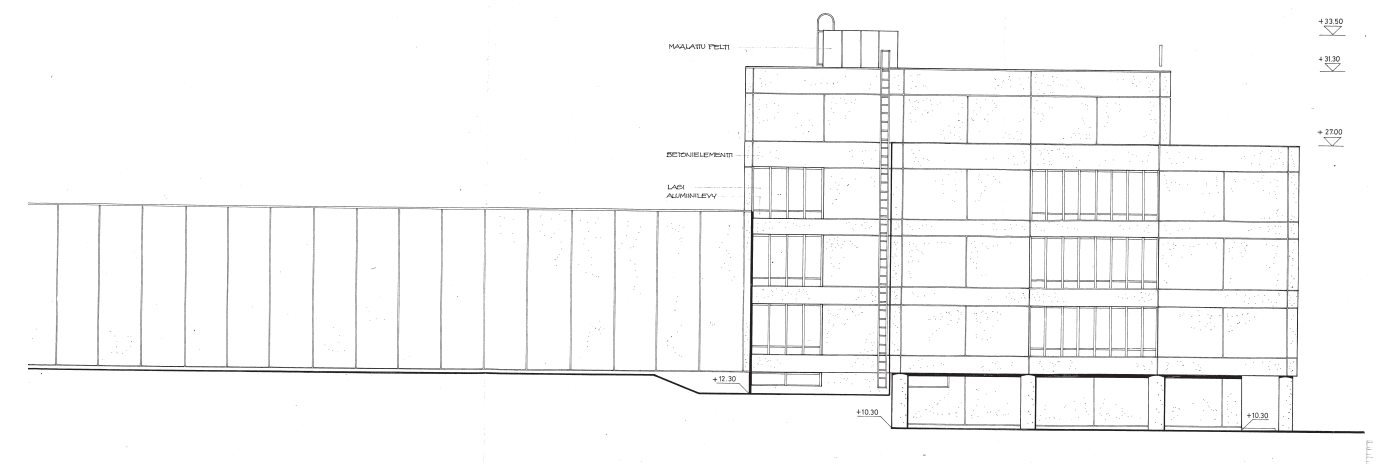
Kuva 32. Viidennessä kerroksessa oli sauna, kuntosali ja uima-allas takahuoneineen sekä kattoterassi. Pohjapiirustusote 5.kerros. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

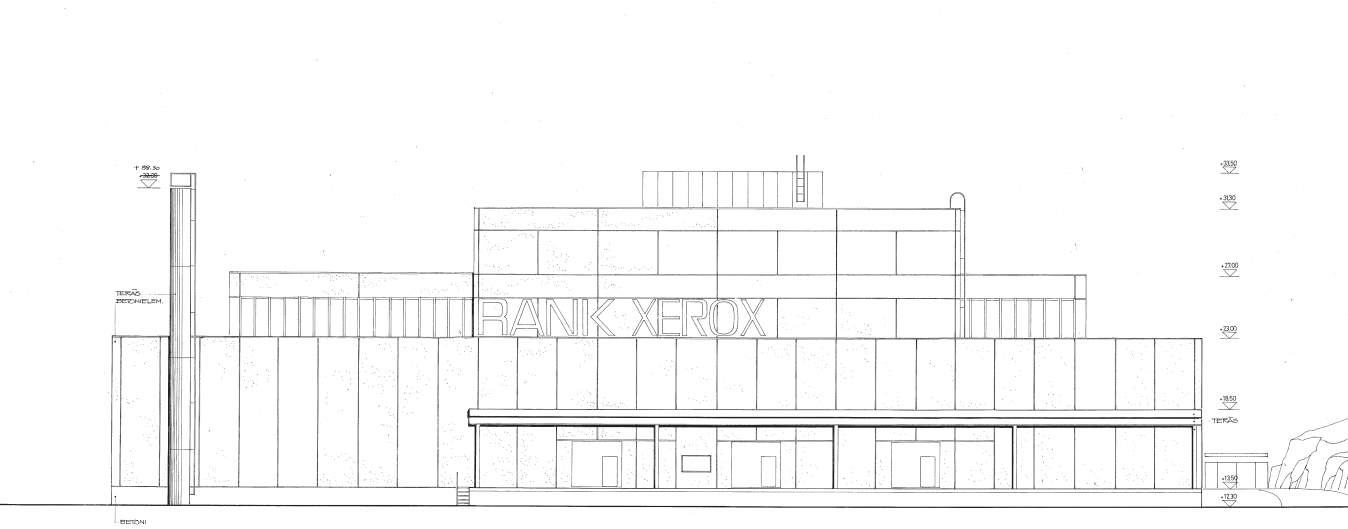
Kuva 33. Julkisivu pohjoiseen. Ensimmäinen kerros on sisäänvedetty ja ylempiä kerroksia kannattavat paksut pilarit. Myös viides kerros, jossa on saunaosasto sekä kattoterassi, on sisäänvedetty. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

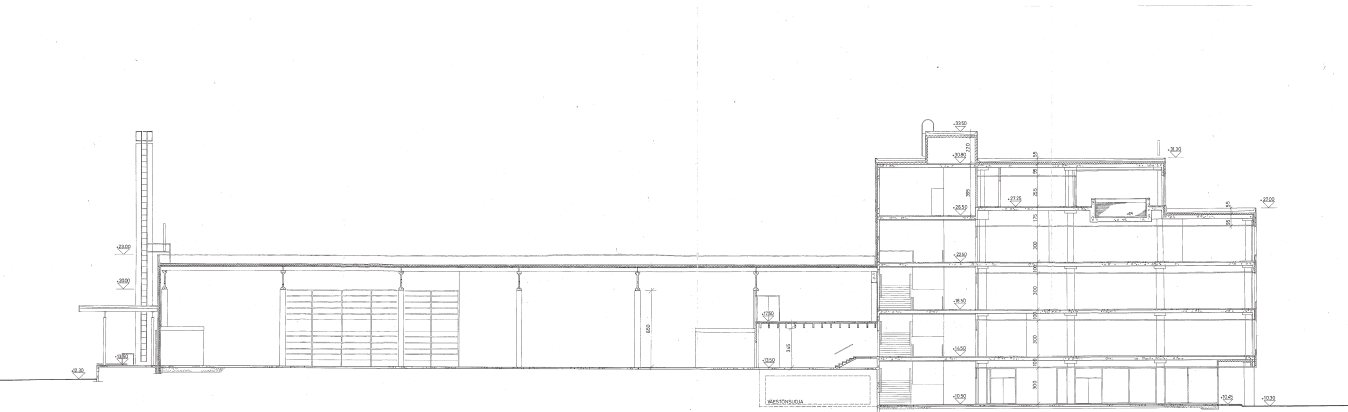
Kuva 34. Julkisivu länteen. Oikealla oleva varasto-osa näkyy vain osittain. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

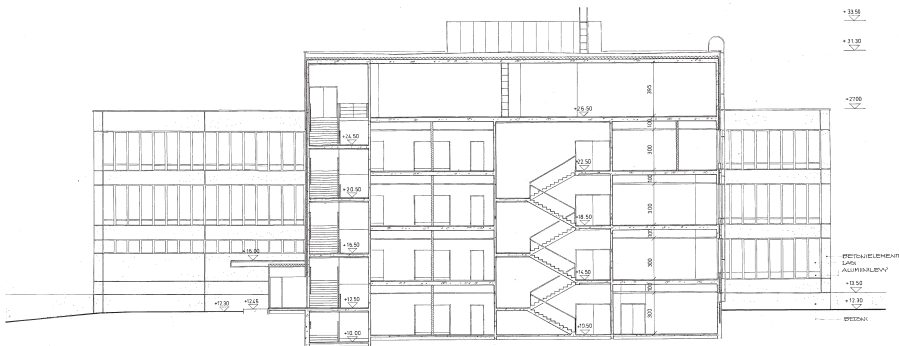
Kuva 35. Julkisivu itään. Vasemmalla oleva varasto-osa näkyy vain osittain. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

Kuva 36. Julkisivu etelään, varasto-osa edessä. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

Kuva 37. Toimisto-osa on oikealla ja varasto-korjaamo-osa vasemmalla. Näiden välissä on aputila- ja liikennetorni. Ylin kerros, jossa oli saunaosasto uima-altaineen, on sisäänvedetty. Rakennuksen poikkileikkaus A-A. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

Kuva 38. Rakennuksen poikkileikkaus B-B liikenne- ja aputilatornin kohdalta. Siren Arkkitehdit Oy, 1972.

10. RAKENNERATKAISUISTA JA MATERIAALEISTA

10.1. Yleistä

Betoni rakennusaineena nousi Suomessa suosioon 1920-luvulla funktionalismin myötä. Betonirakennuksia rakennettiin ennen sotia vielä vähän, mutta sitäkin merkittävämpiä: Alvar ja Aino Aallon Paimion parantola 1933, Yrjö Lindegrenin ja Toivo Jäntin suunnittelema Olympiastadion 1938 sekä Erkki Huttusen Rajamäen kirkko 1938.¹²

1950-luvulla suomalainen betonielementtiteollisuus otti ensiaskeleitaan. Ensimmäiset betoniset julkisivuelementit kiinnitettiin Viljo Revellin suunnittelemaan Palacen taloon, joka valmistui juuri olympialaisten kynnyksellä 1952. Vuonna 1957 valmistunut, Aarne Ervin Helsingin yliopistolle suunnittelema Porthania, oli ensimmäinen tahdasvalmisteisista betonielementeistä rakennettu merkittävä rakennus.¹²

Betonielementtien käyttö rakentamisessa alkoi yleistyä 1960-luvulla, kun kaupungistuvaan Suomeen piti rakentaa nopeasti asuntoja. 1970-luvun taitteessa luotiin BES-järjestelmä, jossa standardoitiin betonielementit ja niiden liitosdetaljit siten, että urakoitsijat voivat hankkia valmisosia samaan rakennukseen useilta eri toimittajilta.¹²

10.2. Rank Xerox

Sirenit olivat tunnetusti kiinnostuneita valmisosiin perustuvasta rakentamisesta, mutta Rank Xeroxin ensimmäisen rakennusvaiheen toimisto-osan runko on kuitenkin paikalla valettua betonia: pilari-laattarakenne, jossa pilariruudun koko on 7,5 x 7,5 m.¹³ Jyhkeät pilarit ovat kahdessa alimassa kerroksessa 0,6 m:n paksuisia ja ohenevat lähes puoleen ylemmissä kerroksissa. Varasto-osa on kokonaan elementtirakenteinen.

Sekä rakennuksen alapohja että yläpohja ovat paikalla valettuja kantavia teräsbetonilaattoja.

Julkisivut ovat kuitenkin elementtirakenteiset- puhtaaksi valettua betonia, jossa käytetty lautamuotti näkyy julkisivuelementtien ulkopinnassa. Alun perin julkisivut ovat olleet puhtaalla betonipinnalla. Selvityksen tekohetkellä ne ovat maalattuja.

1980-luvulla rakennettu, niin ikään Sirenien suunnittelema uudisosa, tehtiin kokonaan elementtirakenteisena. Julkisivut ovat sandwich-elementtejä kuten ennenkin, mutta myös toimistorakennuksen välipohjat tehtiin nyt rakennesuunnitelmien mukaan joko ontelo- tai TT-laatoista. Toimisto-osassa on ontelolaattayläpohja ja alapohjana maanvarainen kantava teräsbetonilaatta. Vesikate on kumibitumikermiä.

1980 rakennetun toimistorakennuksen uudisosan ja vanhan osan rajakohta on helposti havaittavissa pohjoisjulkisivussa ja sisätiloissa kahden vierekkäisen pilarin kohdalla.

1980-luvulla rakennetun ilmastointikonehuoneen seinissä on teräsranka ja ulkoseinissä kuorielementit. Katto on niin ikään teräsrakenteinen ja katteena kumibitumikermi.

Ikkunat ovat pääsääntöisesti teräsrakenteisia lämpölasi-ikkunoita, ja muodostavat pitkillä ikkunajulkisivuilla koko rakennuksen pituisen nauhan. Ikkunoiden alaosassa julkisivussa on umpinainen, lämpöeristetty, maalatulla alumiinipelillä verhottu kenttä, lukuun ottamatta maantasokerroksen sisääntuloaulan ja alkuperäisten näyttelytilojen ulkoseiniä, joissa ikkunat ulottuvat lattiasta kattoon. Ikkunakenttien siniset pellitetyt alaosat luovat illuusion koko seinän korkuista ikkunasta. Sisätiloissa niiden taakse on saatu sijoitettua lämpöpatterit.

Väliseinät olivat pääosin kevytrakenteisia levyseiniä ja lasiseiniä. Valmistuskeittiössä, sosiaali-tiloissa, märkätiloissa ja arkistotiloissa on kalkkihiekkatiilestä muurattuja seiniä. Porrashuoneen ja hissikuilujen seinät ovat betonia.

Ensimmäisen kerroksen aulassa oli teräsrunkoiset rautalankalasiseinät. Neljännessä kerroksessa sijainneiden johtajiston huoneiden seinät sekä lävistyshuoneen seinät ensimmäisessä kerroksessa olivat kaksinkertaisia lasiseiniä. Saunaosaston lasiseinät olivat puurunkoiset, mäntyä.

¹² 50 Vuoden Betonirakenne 1970-2019, s. 13

¹³ Arkkitehti-lehti, 8/1975, s.14

Kuva 39. Vanhan ja uuden osan saumakohta erottuu selvästi rakennuksen sisällä: vasemmalla paikalla valettu pilari-laatta-rakenne ja oikealla pilari-ontelolaatta-rakenne. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 40. Kaksoispilarien välissä on vanhan ja uuden osan liitoskohta. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 41. Sisäänvedetty julkisivu. Pilari kannattelee ylempiä kerroksia. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 42. Tuuletusikkunat on sijoitettu tasaisin välein julkisivuun. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 43. Toimitalon 1980-luvulla rakennettu osa etualalla. Uuden ja vanhan osan saumakohta on tuplapilarien kohdalla. Uusi osa kuvassa vasemmalla. Varasto-osa näkyy taustalla. Kuva JRT Oy, 2008

10.3. Uudisosa 1980

Vuonna 1977 toimisto-osaan tehtiin pieniä muutoksia siten, että maisemakonttoritilasta eristettiin kevytrakenteisilla seinillä noin 50 m² erillisiksi toimistohuoneiksi.

10.10.1979 sisäasiainministeriö myönsi poikkeamisluvan 1-3 kerroksiselle, kerrosaltaan 7300 m² suuruiselle lisärakennukselle, joka olisi rakennettu yhtenä massana. 1980 haettiin lupaa lisärakennukselle: 1-5-kerroksinen, pohjapinta-alaltaan 4610 m² ja kerrosaltaan 6810 m² suuruinen toimisto- ja varistorakennus lisärakennuksena toimitaloon sekä toimitalon muutostöitä.

Noin 2000 m²:n suuruista varasto-osaa laajennettiin 4200 k-m² lisäosalla ja se varustettiin kokonaisuudessaan automaattisella sammutinjärjestelmällä. Laajennettava toimisto-osa varustettiin automaattisella sähköilmoitusjärjestelmällä.

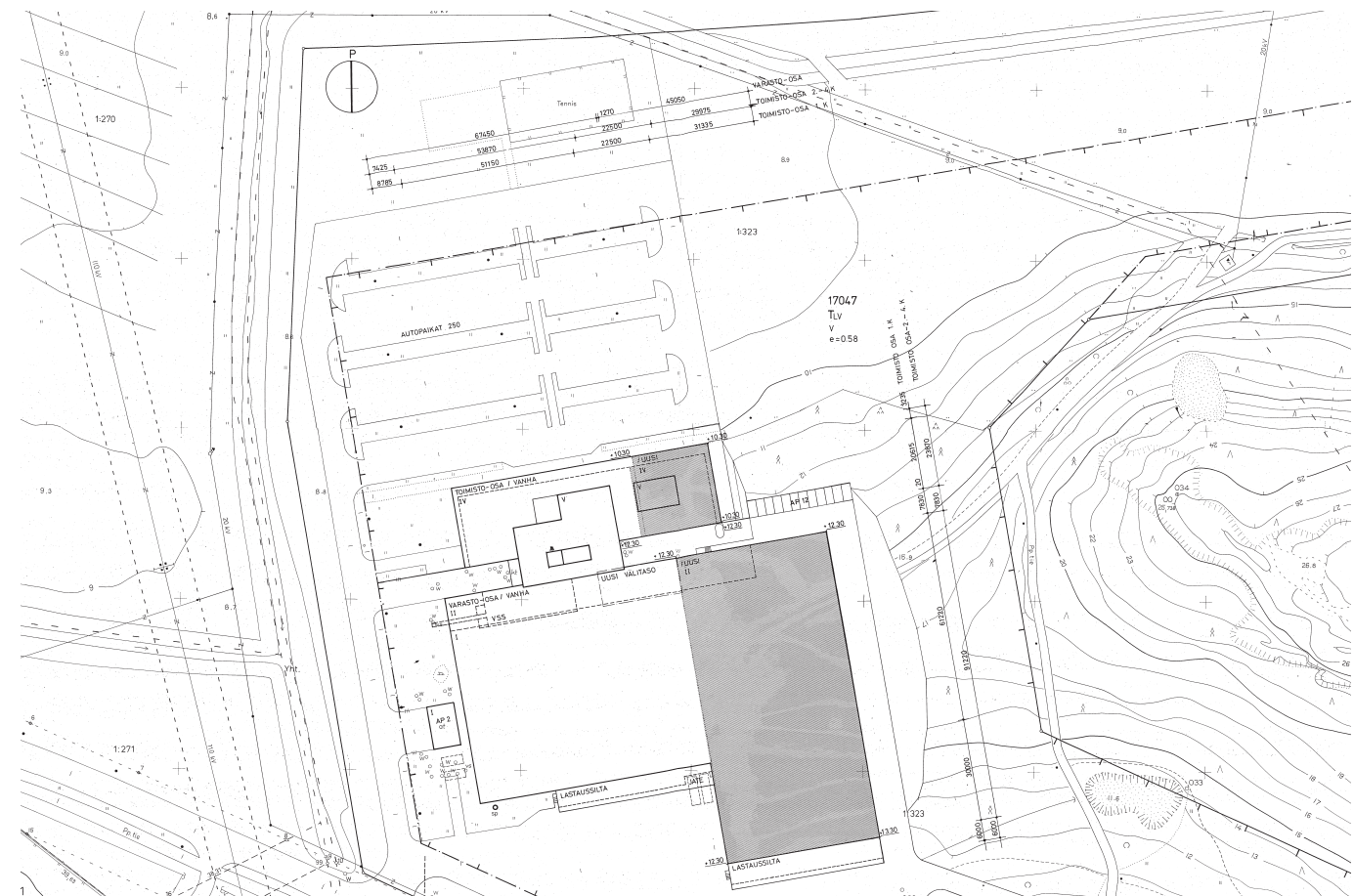
Toimistorakennuksen ensimmäisessä kerroksessa talon länsipäädyssä toiminta säilyi pääpiirteissään opetustarkoituksessa, mutta siellä tehtiin tilojen uudelleenjärjestelyjä ja väliseinämuutoksia. Rakennuksen itäpäädyssä näyttelytila siirrettiin pimeästä keskitilasta pohjoisjulkisivun viereen ja ikkunat uusittiin suuremmiksi. Keskelle rakennettiin varastotilaa. Itäpäädyn ulkoseinä purettiin, rakennusmassaa jatkettiin entisenlaisena ja syntyneeseen uudistilaan sijoitettiin koulutustiloja ja wc-tilat.

Toisessa kerroksessa keittiöhenkilökunnan sosiaalitilojen tilajakoa muutettiin ja ruokalan viereen rakennettiin uusi kokoustila ja kopiokeskus. Maisemakonttorista erotettiin myös väliseinillä muutama toimistohuone. Uudisosan eteläseinustalle tuli näiden jatkeeksi rivi toimistohuoneita ja keskelle avotilaa etuhuoneelliset wc-tilat.

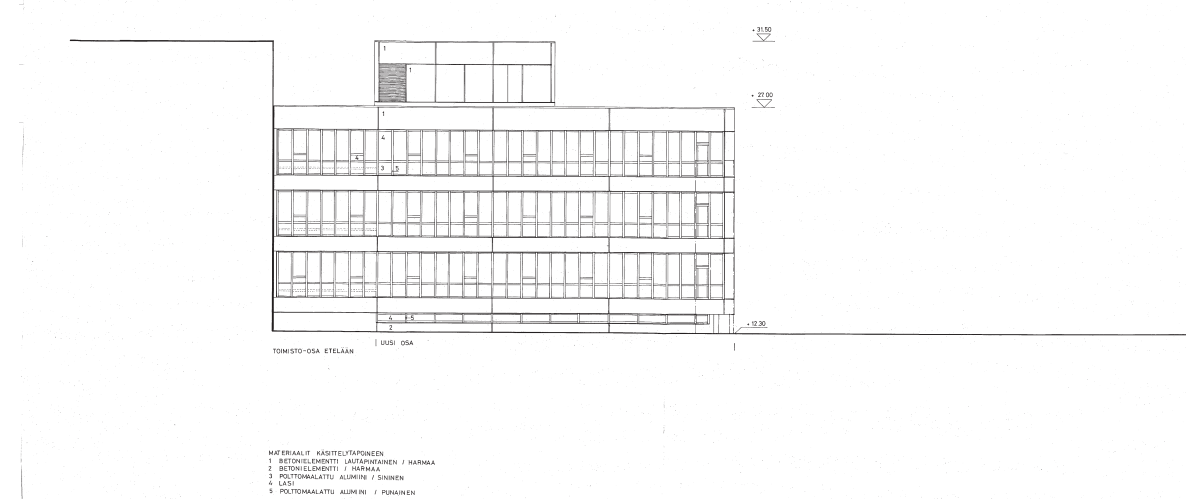
Kolmannen kerroksen maisemakonttorin luoteiskulmaan sijoitettiin myynnin aluejohtajan huone ja eteläseinustalle kolme työhuonetta kuten alemmassa kerroksessa. Uudisosan tilajärjestely oli identtinen toisen kerroksen tilajärjestelyn kanssa.

Neljäs kerros säilyi entisellään suurena maisemakonttorina ja johtajistolla oli entiset huoneensa talon länsipäädyssä. Itäpäädyn vanhan osan ja uudisosan tilajako oli sama kuin kahdessa alemmassa kerroksessa.

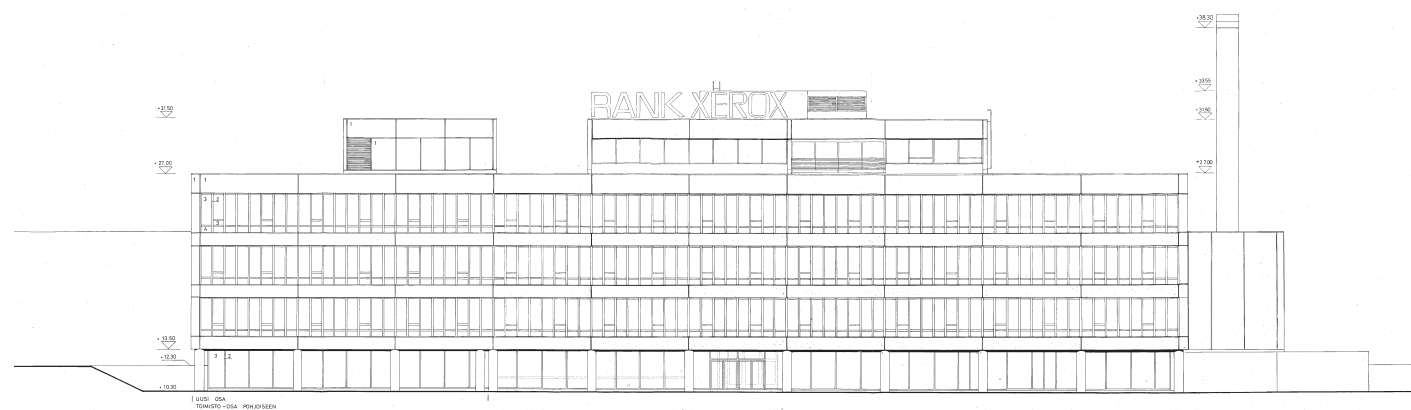
Viides kerros, jossa sijaitsivat saunatilat, säilyi ennallaan. Katolle rakennettiin uusi ilmanvaihtokonehuone, jonne järjestettiin kulku saunan pukuhuoneeseen tehdyn ulko-oven kautta.

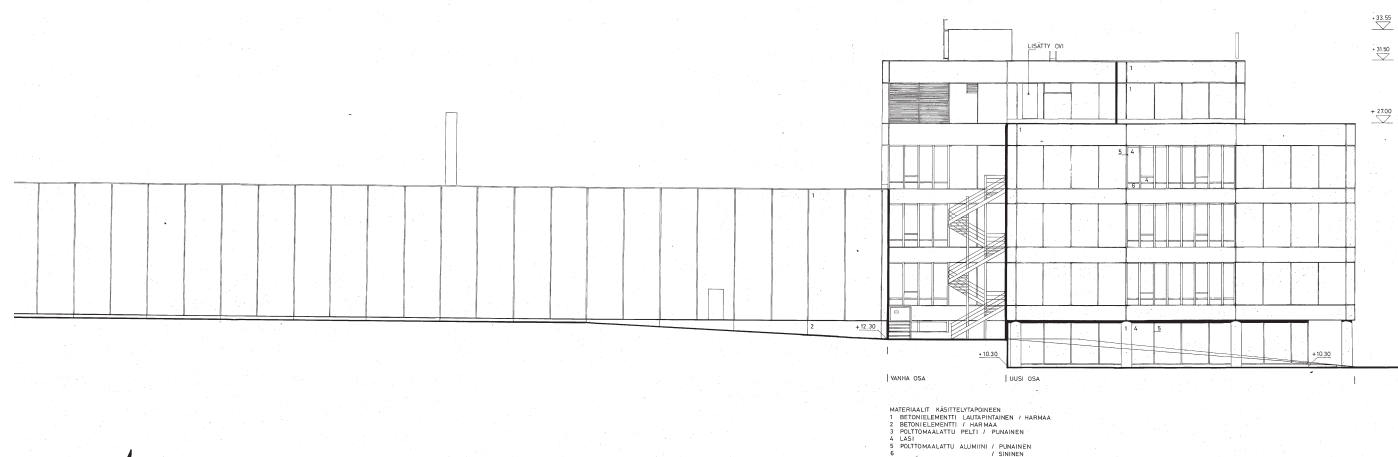
Kuva 44. Asemapiirustus. Sekä toimisto-osaa että varasto-osaa jatkettiin itään päin. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

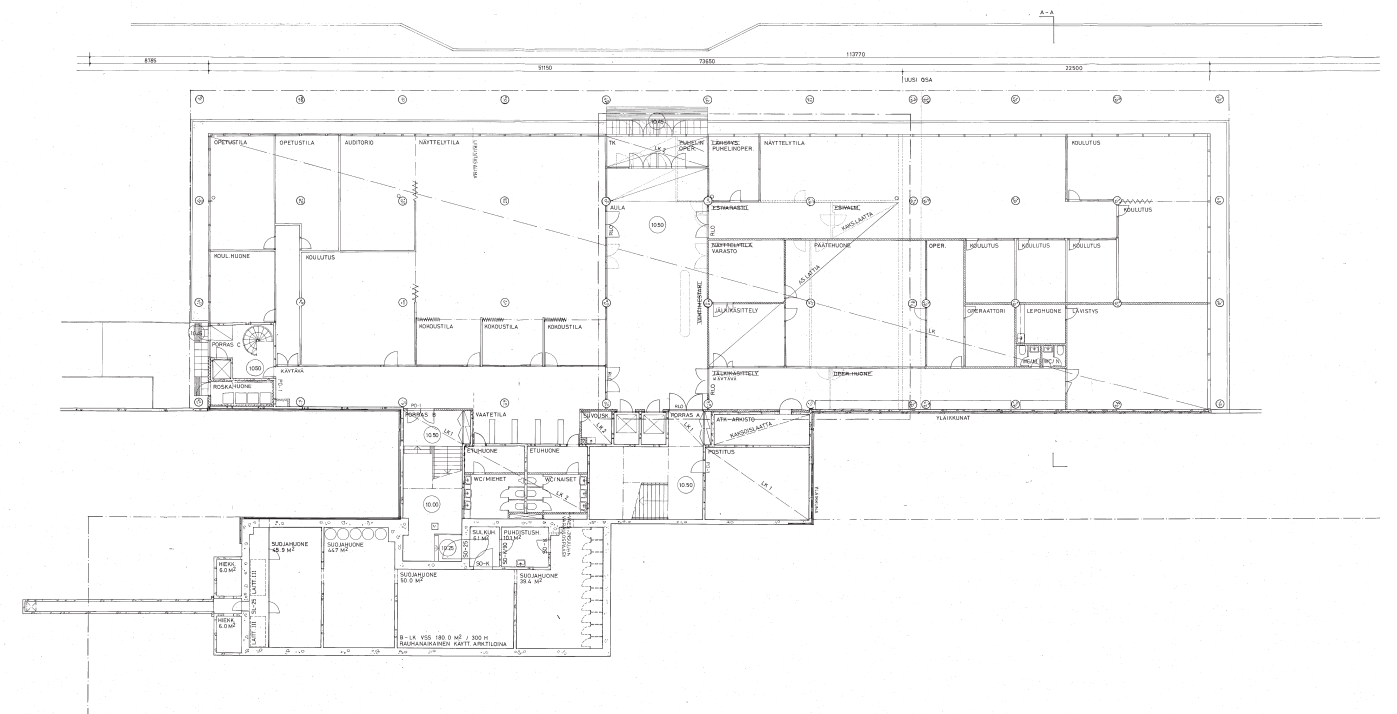
Kuva 45. Julkisivu etelään. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 46. Julkisivu pohjoiseen. Vanhan ja uuden osan liitoskohta nähdään julkisivussa kaksoispilarin kohdalla. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

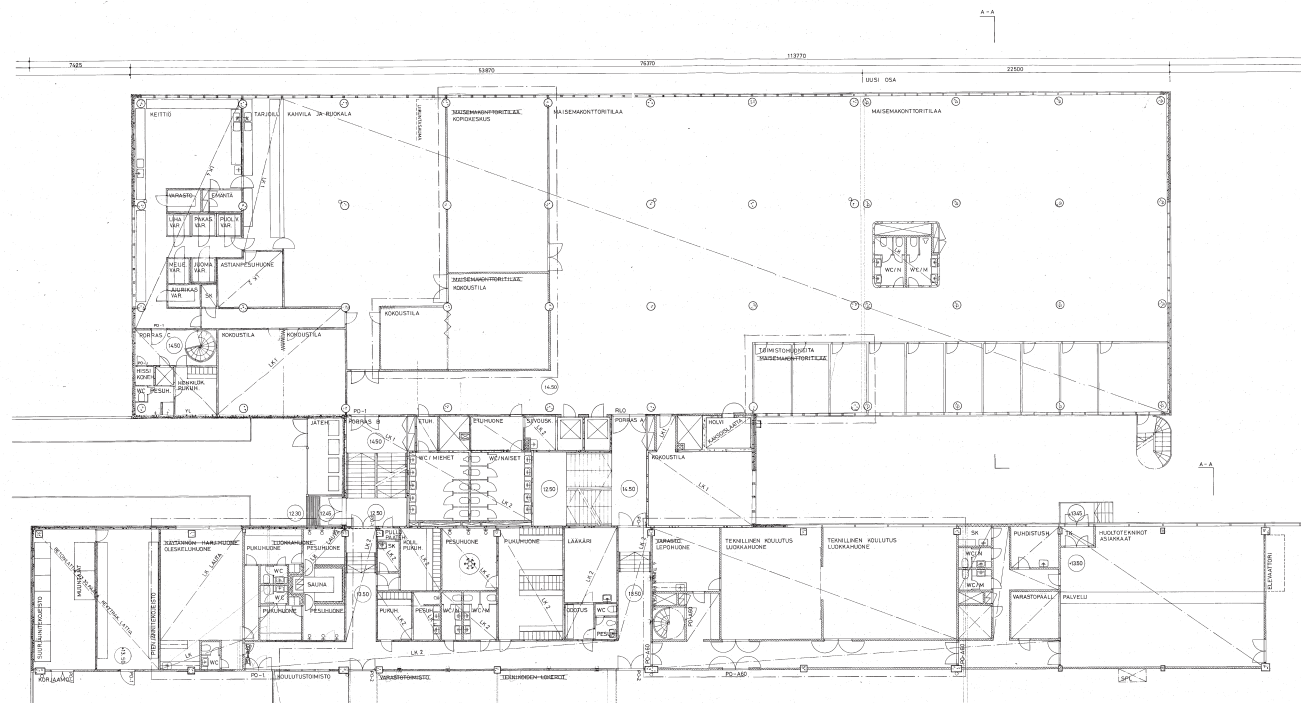
Kuva 47. Julkisivu itään. Vasemmalla oleva varasto-osa näkyy vain osittain. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 48. Toimiston uudisosaan lisättiin koulutustiloja. Pohjapiirustusote 1. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 49. Sisääntuloaula ennen vuoden 2009 remonttia. Vahtimestarin erillinen palvelutiski on poistettu ja sen tilalla on seinään avattu luukku tiskeineen. Lattian mosaiikkibetonilaatat ovat alkuperäisiä. Tuulikaapissa on alun perin ollut rautalankalasiseinät, kuten myös aulan ja näyttelytilojen välisissä seinissä. JRT Oy, 2008.

Kuva 50. Ruokasalin yhteyteen rakennettiin yksi uusi kokoushuone ja kopiokeskus sekä avotoimistoon kolme toimistohuonetta. Toimiston uudisosassa oli avokonttorin lisäksi wc-tilat ja toimistohuoneita. Pohjapiirustusote 2. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 51. Alkuperäistä lasiseinää, joka on maalattu ikkunoiden metalliosien kanssa samaan sävyyn. JRT Oy, 2008.

Kuva 52. Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset keltaiset ovet. JRT Oy, 2008.

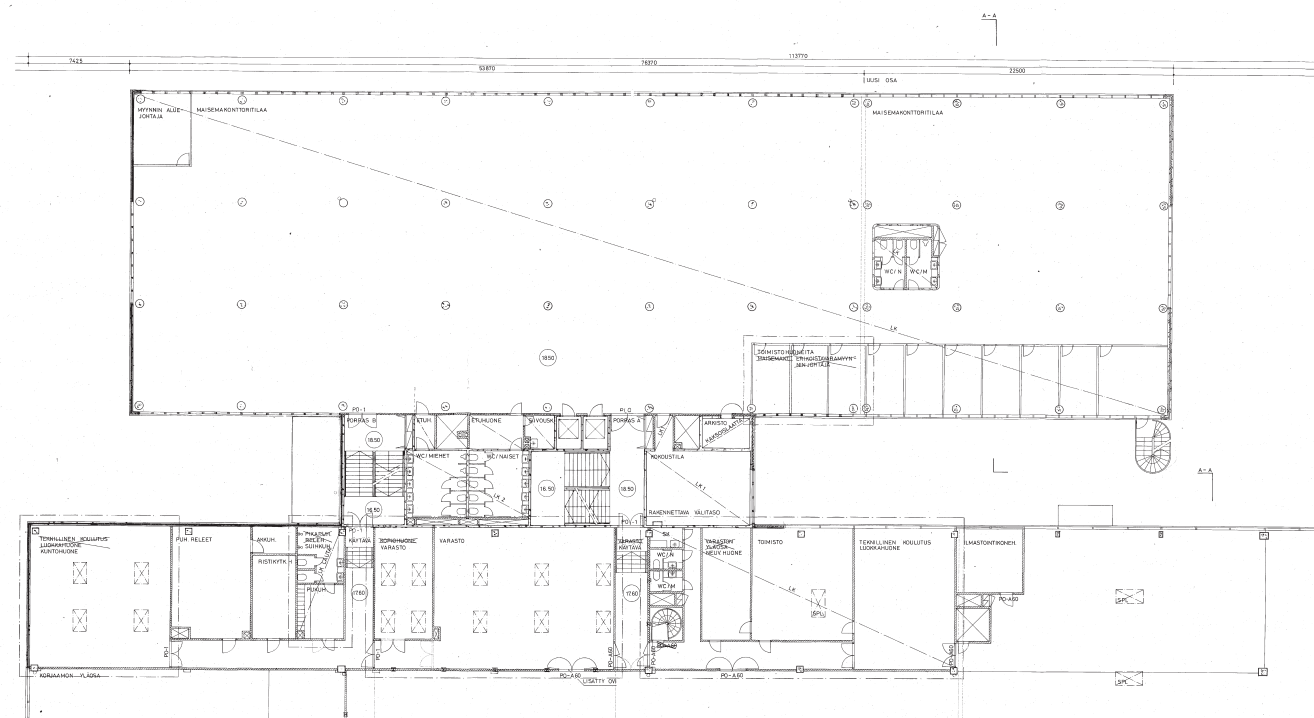
Kuva 53. Näkymä hissiaulasta uudisosaa kohti. Kuvan yläikkunallista väliseinää ei ole vuoden 1980 suunnitelmassa. Alkuperäiset alakatot integroituine valaisinjonoineen näkyvät hienosti lasiseinien läpi. 2. kerros. JRT Oy, 2008.

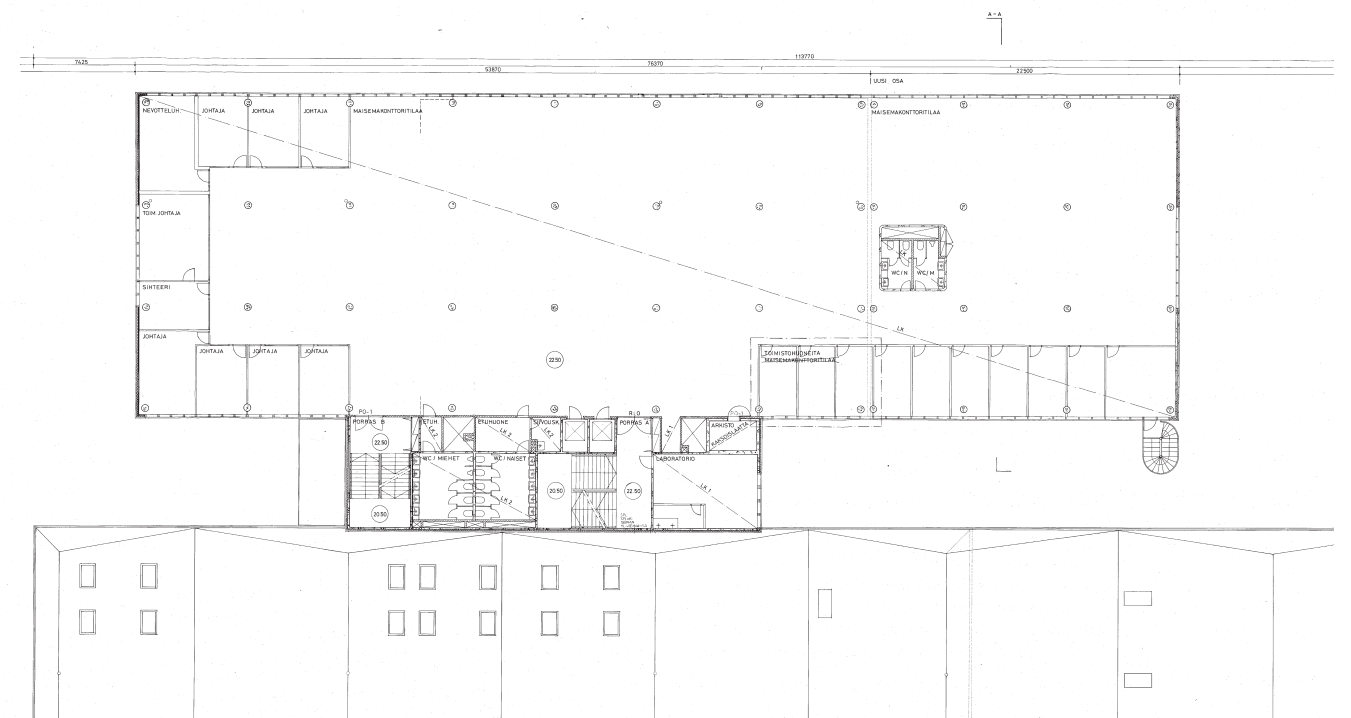
Kuva 54. Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset pukukaappien ovet. JRT Oy, 2008.

Kuva 55. Liikenne- ja aputilatornissa sijaitsevien saniteettitilojen alkuperäiset vesikalusteet. JRT Oy, 2008.

Kuva 56. Toimiston uudisosassa oli avokonttorin lisäksi wc-tilat ja toimistohuoneita. Myös vanhalle puolelle oli rakennettu muutama uusi toimistohuone. Pohjapiirustusote 3. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 57. Toimiston uudisosassa oli avokonttorin lisäksi wc-tilat ja toimistohuoneita. Myös vanhalle puolelle oli rakennettu muutama uusi toimistohuone. Pohjapiirustusote 4. kerros. Espoon kaupunginarkisto, 1980.

Kuva 58. Johtajien huoneet avotilan päädyssä. Lattiaa on alun perin peittänyt kokolattiamatto. 4. kerros. JRT Oy, 2008.

Kuva 63. Pukuhuoneen alkuperäiset mäntysäleovet ja seinien mäntypaneelit sekä katto on maalattu valkoisiksi. JRT Oy, 2008.

Kuva 64. Saunan panelointi ja lauteet on uusittu. JRT Oy, 2008.

Kuva 65. Saunatilojen kokoushuone. JRT Oy, 2008.

10.4. Peruskorjaus 2009

Vuoden 2009-2010 korjauksen suunnitteli Jeskanen – Repo – Teränne Arkkitehdit Oy.

Rakennukseen tehtiin tilamuutoksia, jotka tähtäsivät vuokrauksen helpottamiseen. Tilajakoja väliseiniineen ja pinta-materiaaleineen uusittiin, mutta ei koko talossa. Ensimmäisessä kerroksessa opetustilat saivat väistyä näyttelytilojen tieltä, kun suuri osa kevyistä väliseinistä purettiin. Itäpäätyyn lisättiin uusi sisäänkäynti ulkoa ja väliseiniä purkamalla muodostettiin yksi iso myyntinäyttely- / toimistotila ja toinen pienempi näyttely- / toimistotila opetustilojen paikalle. Wc-tiloja laajennettiin ja asennettiin kaksi kahvikeittiotä.

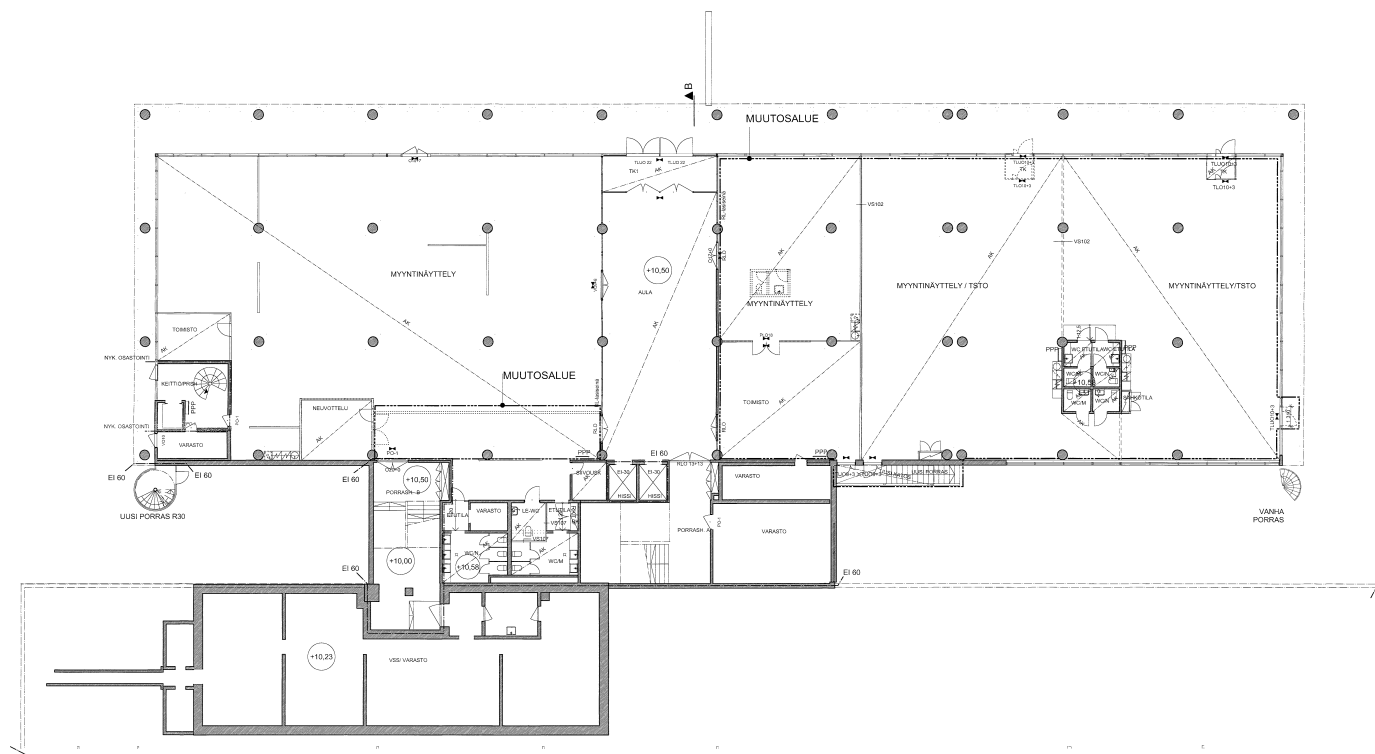
Rakennuksen itäpäätyyn muodostettiin yksi suuri näyttelytila. Lisäksi rakennettiin pieni toimisto, lasitiiliseinällä aulasta erotettu neuvottelutila sekä taukotila kahvikeittiöineen.

Toisessa kerroksessa keittiöaluetta laajennettiin siten, että kahden kokoustilan paikalle suunniteltiin isot kylmiöt ja emännän toimisto. Ruokasalia pienennettiin ja avotoimisto jaettiin kolmeksi erilliseksi toimistotilaksi.

Kolmannen kerroksen tilajärjestelymuutos on huomattava. Ison avokonttorin keskiosaan rakennettiin ryhmähuoneita, pari luokkahuonetta ja niiden keskelle aulaan avautuva näyttelytila. Eteläseinustalle ja päätyihin tehtiin toimistohuoneita.

Neljännessä kerroksessa johtajiston huoneet purettiin. Kerros jaettiin viiteen erisuuruiseen toimistokokonaisuuteen. Kolme pienintä toimistoa sijoitettiin keskelle. Päädyissä on suuremmat, keskenään erityyppiset toimistot, joissa on omat tauko- ja sosiaalitilansa. Pienemmissä toimistoissa on ainoastaan kahvikeittiot. Näiden toimistojen yhteiset wc-tilat ovat torniosassa, kuten ennenkin.

Viidennestä kerroksesta purettiin saunaosasto uima-altaineen sekä kuntosali. Näiden sijalle rakennettiin toimistotilaa.

Kuva 66. Ensimmäiseen kerrokseen rakennettiin kolme erillistä näyttely- ja toimistotilaa. Pohjapiirustusote 1. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.

Kuva 67. Länsipäädyn avokonttoria, keskellä sosiaalitytöt. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 68. Ensimmäisen kerroksen lounaiskylmä. Lattioissa on alunperin ollut kokolattiamatto.

Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 69. Ensimmäisen kerroksen näyttelytilaa. Kaikki pintamateriaalit on uusittu. Pilareissa on ollut paljas betonipinta. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

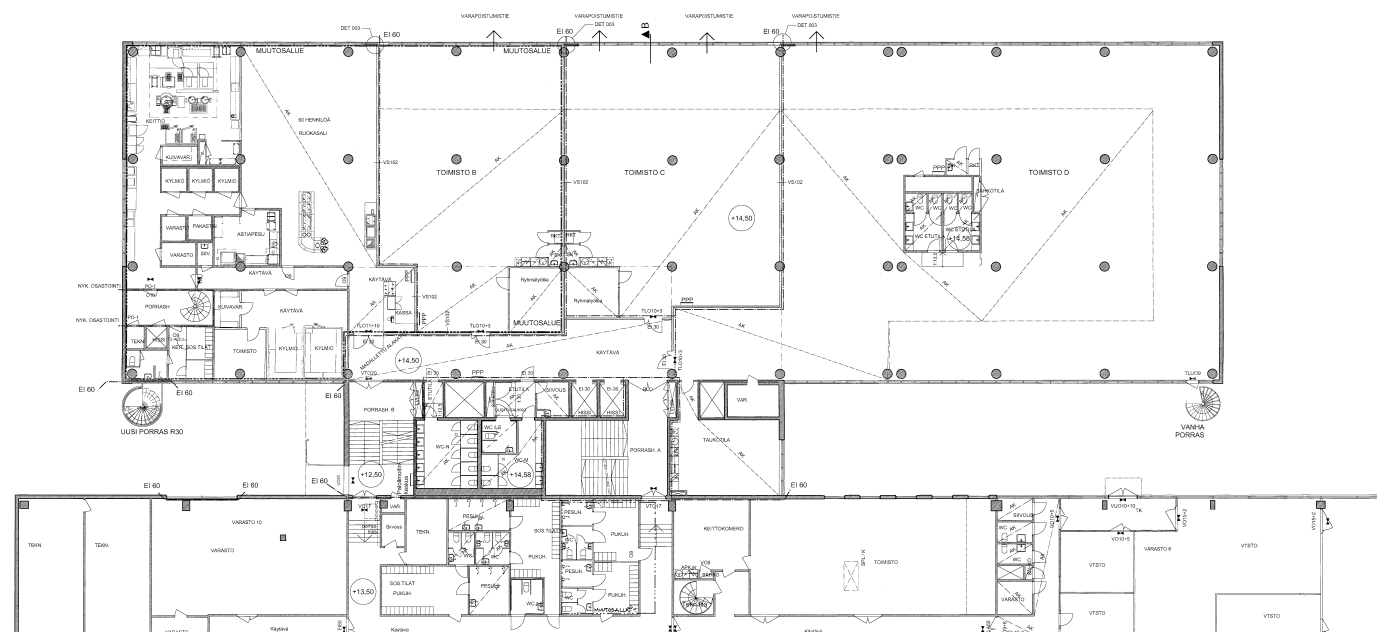
Kuva 70. Keittiön portaikko on säilynyt alkuperäisessä asussaan. Synopsis Arkkatiehdit Oy, 2024.

Kuva 71. Keittiön hissi.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 72. Sisääntuloaula.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 73. Ruokasalia pienennettiin ja kaikki ruokalaan liittyvät kokoustilat poistettiin. Avotoimisto muutettiin kolmeksi erilliseksi toimistoksi. Pohjapiirustusote 2. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.

Kuva 74. Keittiössä on säilynyt alku-
peräinen Pukkilan lasitettu seinälaa-
toitus. Keittiön sintratut lattialaudat
on vaihdettu massalattiaksi.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 75. Keittiöön vievä käytävä.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 76. Pitkä keittiönäkymä.
Maalattu lujalevykatto vaikuttaa
alkuperäiseltä.
Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 77. Valmistuskeittiössä on suuret ikkunat pohjoiseen. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 78. Ruokasalista on avoin näköala ulos. Luukku keittiöön vasemmalla. Kaikki pintamateriaalit ovat uusia. Tilassa on alun perin ollut kotelattiamatto ja alakatossa ”Karhu” akustolevyt. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 79. Ruokasalia. Tilan perällä vasemmalla kassa-alue ja oikealla avoin ovi keittiökäytävään.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 80. Keittiön porras ja hissi.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

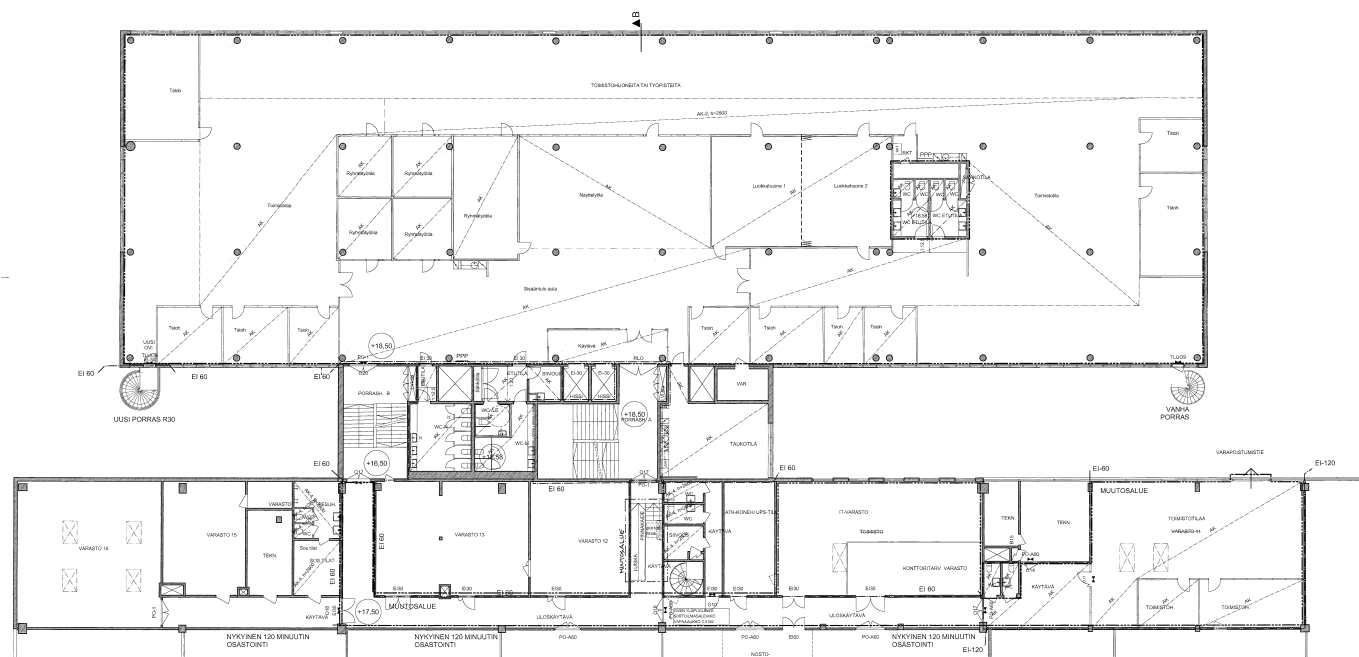
Kuva 81. Alkuperäinen painike keittiössä.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 82. Kaksilasinen teräsikkuna keittiössä.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 83 . Toisen kerroksen hissiaula, josta on kulku kolmeen toimistoon ja ravintolaan.
Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

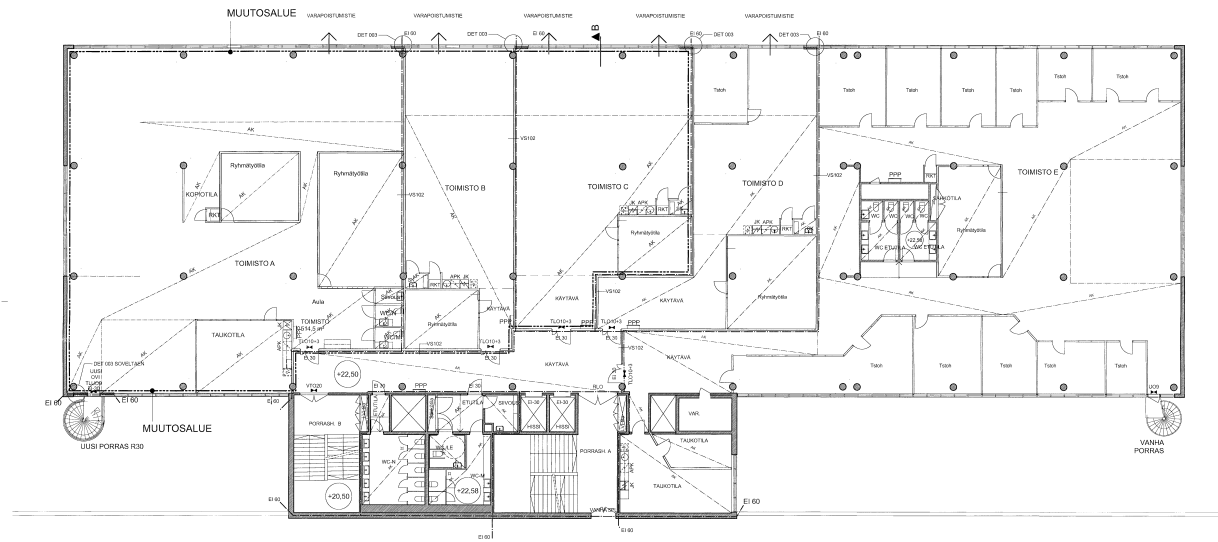
Kuva 84. Maisemakonttorista on erotetty kevyillä väliseinillä erilaisia työtöiloja. Osa on jäänyt avotoimistoiksi. Pohjapiirustusote 3. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.

Kuva 85. Kolmas kerros, oikealla toimistohuoneita, vasemalla avoin ovi luokahuoneeseen. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 86. Kolmannen kerroksen avotoimistoa. Keskelle entistä täysin avointa tilaa sijoitettiin mm. ryhmätyötiloja. Kookolattiamatto on vaihdettu linoleumiin. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 87. Kerros on jaettu viideksi erikokoiseksi ja erilaiseksi toimistoksi. Pohjapiirustusote 4. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.

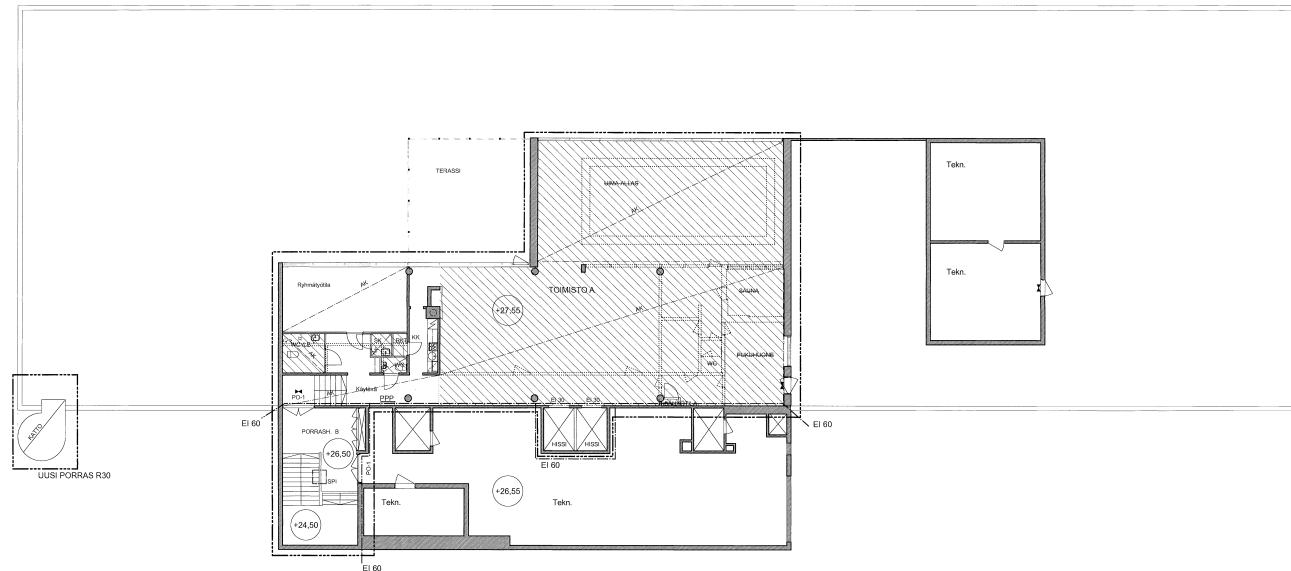
Kuva 88. Itäpäädyn toimiston lasiseinillä käytävästä erotettuja tiloja. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

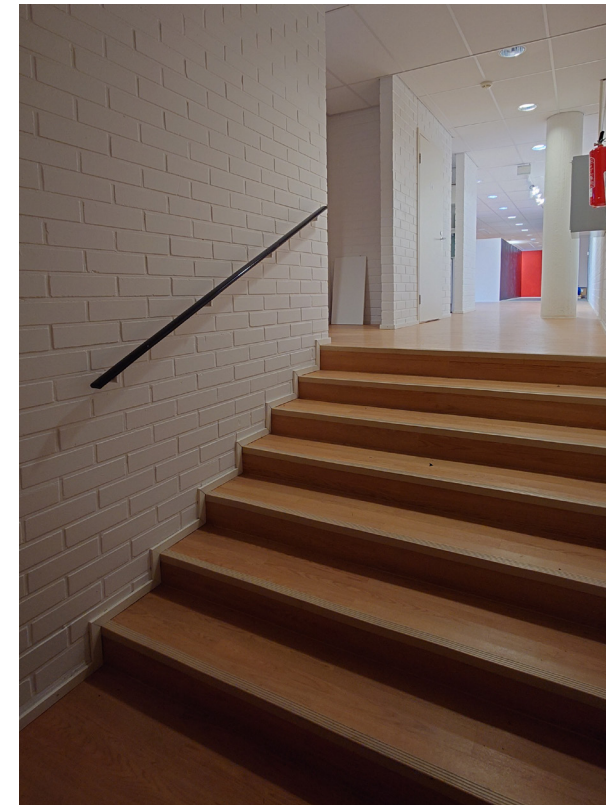
Kuva 89. Suurin toimisto on rakennuksen itäpäädyssä. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

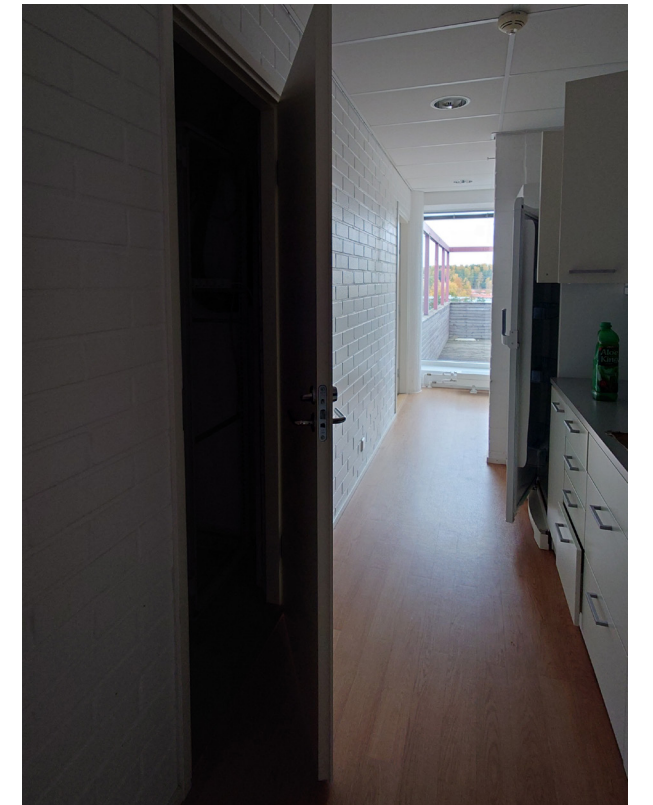
Kuva 90. Länsipäädyn avotoimistoa. Synopsis Arkktiehdit Oy, 2024.

Kuva 91. Uima-allasosasto saunoineen on purettu. Pohjapiirustusote 5. kerros. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto, 2009.

Kuva 92. Sisäportaati viidennessä kerroksessa. Synopsi Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 93. Keittiötila. Synopsi Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 94. Takka ja taustalla kattoterassi. Synopsi Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 95. Ryhmätyötila. Synopsi Arkkitehdit Oy, 2024.

Kuva 96. Sauna- ja uima-allastilojen paikalle rakennettua avotoimistoa. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

11. NYKYTILANNE JA SÄILYNEISYYS

Rakennus on säilynyt alkuperäisessä käyttötarkoituksessaan toimistotalona, mutta yksi omistaja ja käyttäjä on vuosien saatossa vaihtunut useaksi vuokralaiseksi. Nyt rakennus on käyttämättömänä tyhjillään.

Tiloja on muokattu rakentamalla ja purkamalla kevyitä väliseiniä. Alkuperäisiä sisätilojen pintamateriaaleja ei ole juuri jäljellä ja myös betonipintaiset pilarit on maalattu. Keittiöportaikossa on säilynyt Finnflex-vinyylilaatoitus. Valmistuskeittiön seinälaatoitus on säilynyt, kuten myös alkuperäisiä ovien painikkeita. Betonipintaiset julkisivut ja pilarit on maalattu 2000-luvulla. Ikkunoiden metalliosien väritys on säilynyt. Teräs-lasi-rakenteinen ulko-ovi on muutettu teräs-kehikkoiseksi puuoveksi.

Kuva 97. Vanhan saunaosaston kattamaton ulkoterassi. Synopsis Arkkitehdit Oy, 2024.

LÄHTEET

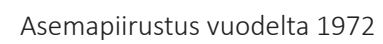
1. Ympäristöhallinnon verkkopalvelu, Natura 2000- alueet, Laajalahti, 2023:
<https://www.ymparisto.fi/fi/luonto-vesistot-ja-meri/luonnon-monimuotoisuus/suojelu-ennallistaminen-ja-luonnonhoito/natura-2000-alueet/laajalahti>
2. Espoon kaupunki, Tapiolan luontokohteet;
<https://www.espoo.fi/fi/liikunta-ja-luonto/retkelle-luontoon/luontokohteet/tapiolan-luontokohteet>
3. Kylämaiseman historia, Luontopolku Elfvikin maiseman historiaan, Espoon kaupunki, 2012, pdf;
<https://www.espoo.fi/fi/liikunta-ja-luonto/retkelle-luontoon/villa-elfvikin-luontotalo/luontopolut-villa-elfvikin-ymparistossa#kylmaiseman-historia--luontopolku-2724>
4. Kotikontu, SOK:n jälleenrakennuskauden tyyppitalot Espoon Laajalahdessa, Jouni Berg, Diplomityö 2020, Aalto-yliopisto Arkkitehtuurin historia
5. Laajalahti 1972, Heli Nikunen, artikkeli, Espoon perinneseura, Espoo 1972 , espoonperinneseura.net Muistoja Espoosta – Laajalahti;
<https://espoonperinneseura.net/espoo1972/muistoja-espoosta/laajalahti-1972/#>
6. Avokonttori on sitkeä konsepti, Harri Alanne, 2022:
yle.fi/aihe/a/20-10002577
7. Kaikki ja ei mitään- Arkkitehdit Kaija + Heikki Siren KAMUssa 9.1.2022 saakka, 2021;
archinfo.fi/artikkelit/kaija-ja-heikki-sirenin-arkkitehtuuria-esitteleva-nayttely-avautuu-kamussa
8. Teekkarikylän taloja otaniemessä:
https://www.finna.fi/Record/raami.urn:nbn:fi-aalto:w_http%253A%252F%252Fwww.proffium.com%252Ftaikarchivedobject%252F885EB9D8-F40E-3D0B-4D9F-61BC4622374F
9. Kaija ja Heikki Sirenin kokeellisia puurakenteita 1950- ja 1960-luvuilla, Elina Standertskjöld;
docomomo.fi/kokeellisia-puurakenteita/
10. Yksi arkkitehtisuku on suunnitellut kaikki nämä tutut rakennukset, ja pari tuntematontakin: Jukka Sirenin dna:ssa kulkee klassinen arkkitehtuuri, Ulla Malminen, 23.10.2020:
<https://yle.fi/a/3-11607730>
11. Espoon kaupunginarkisto; rakennuslupamateriaali 1970-1990
12. 50 Vuoden betonirakenne 1970-2019, Betoniteollisuus ry, 2020
13. Arkkitehtuurimuseon arkisto; Arkkitehti-lehti, 8/1975

KUVALÄHTEET

Espoon kaupunginarkisto; rakennuslupamateriaali 1970-1990
Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto; rakennuslupapiirustukset 2008
Siren Arkkitehdit Oy:n arkisto; valokuvat 1974, materiaalitiedot, työselostus, huonekortit
Arkkitehtuurimuseon arkisto; Arkkitehti-lehti 8/1975
Maanmittauslaitoksen Karttapaikka; ilmakuva ja vanhat kartat
Palvelukartta.fi: Laajalahden kartta
Valokuvat vuodelta 2008; Jeskanen- Repo-Teränne Arkkitehdit Oy
Valokuvat vuodelta 2024; Synopsis Arkkitehdit Oy

LIITTEET

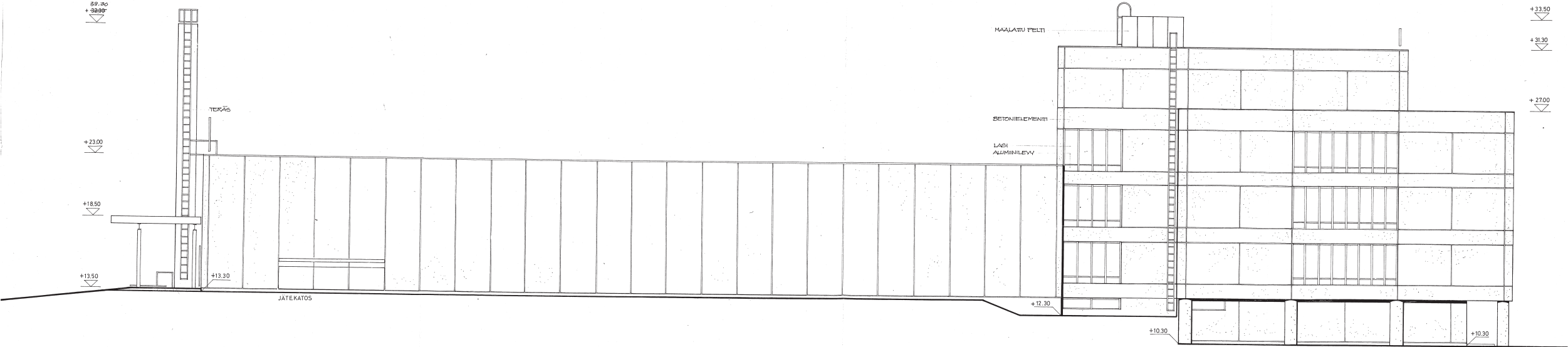
1. Espoon kaupunginarkisto; rakennuslupamateriaali 1970-1990
2. Espoon rakennusvalvontaviraston arkisto; rakennuslupapiirustukset 2008

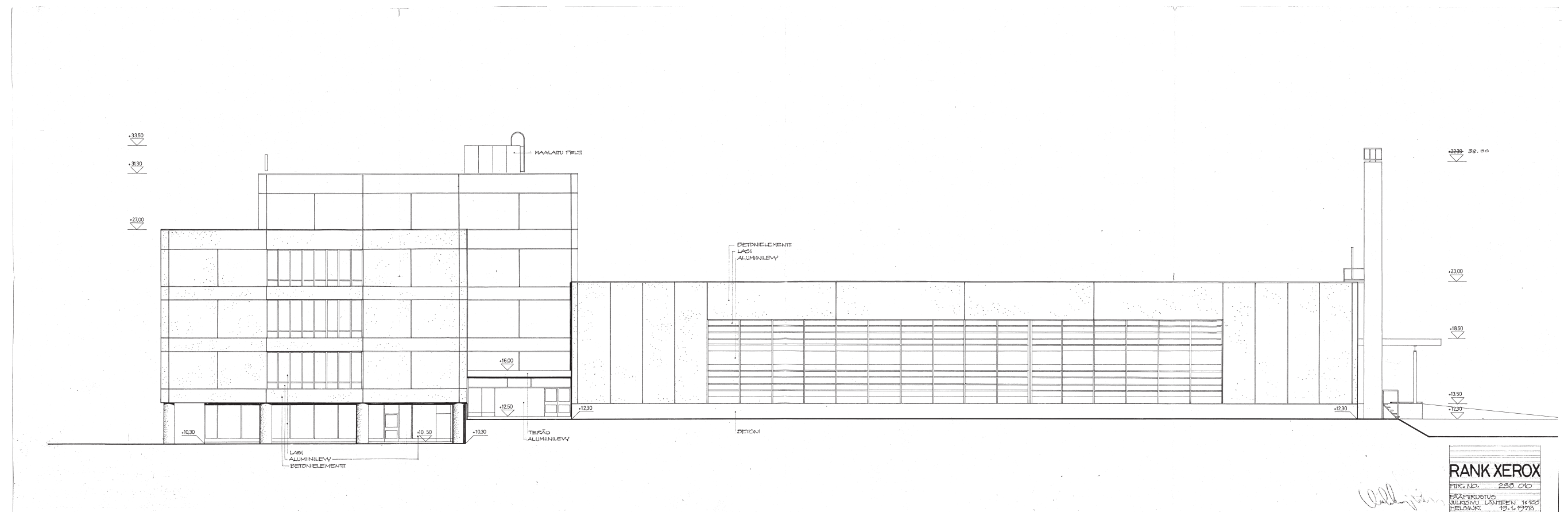
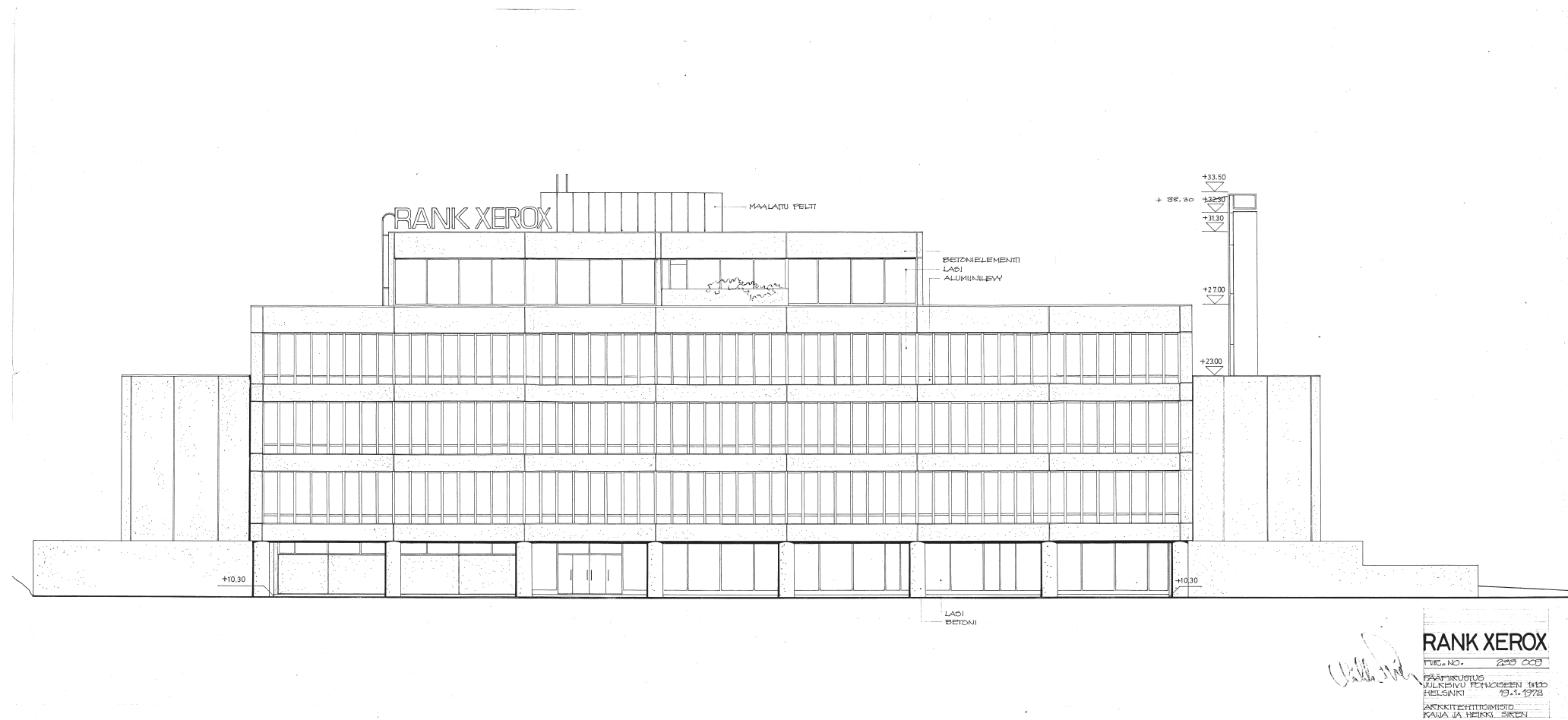

RANK XEROX
PAC. NO. 230 011
PÄÄKIRJASTO
JULKISIVU ETELÄÄN 1:100
HELSINKI 13.4.1972
ARKKITEHTITOIMISTO
KAUHA & HEIKKI OYKEN

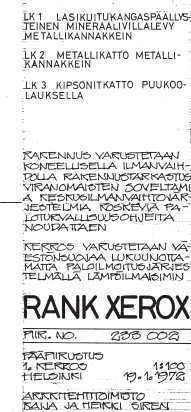

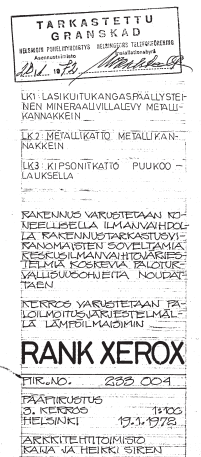
RANK XEROX
PAC. NO. 230 012
PÄÄKIRJASTO
JULKISIVU ITÄÄN 1:100
HELSINKI 13.4.1972

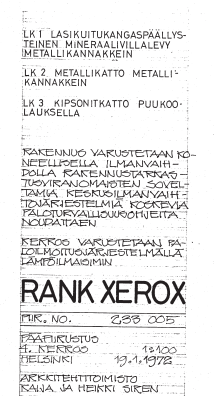
Julkisivut etelään ja itään vuodelta 1972.

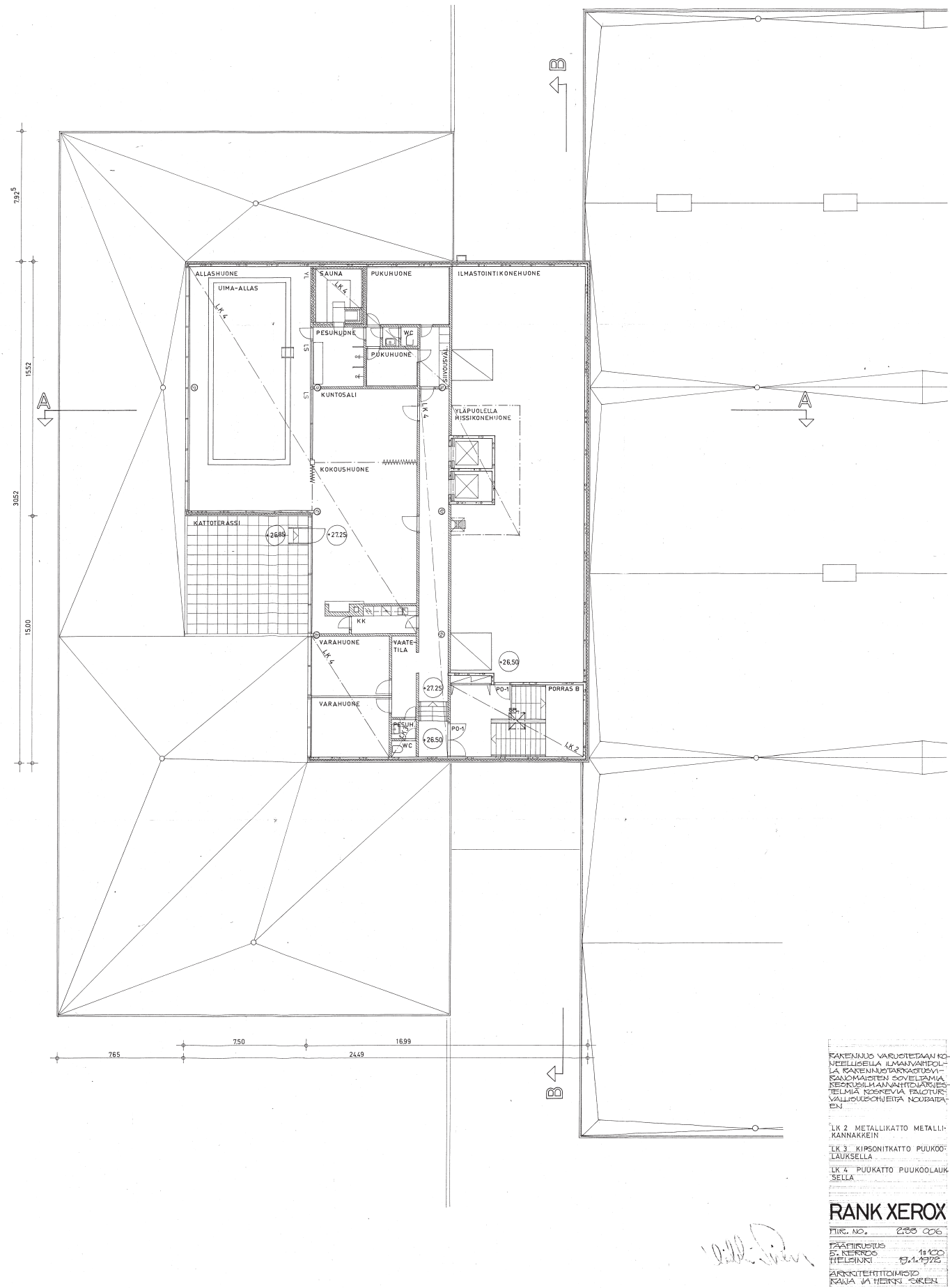

Julkisivut pohjoiseen ja länteen vuodelta 1972.

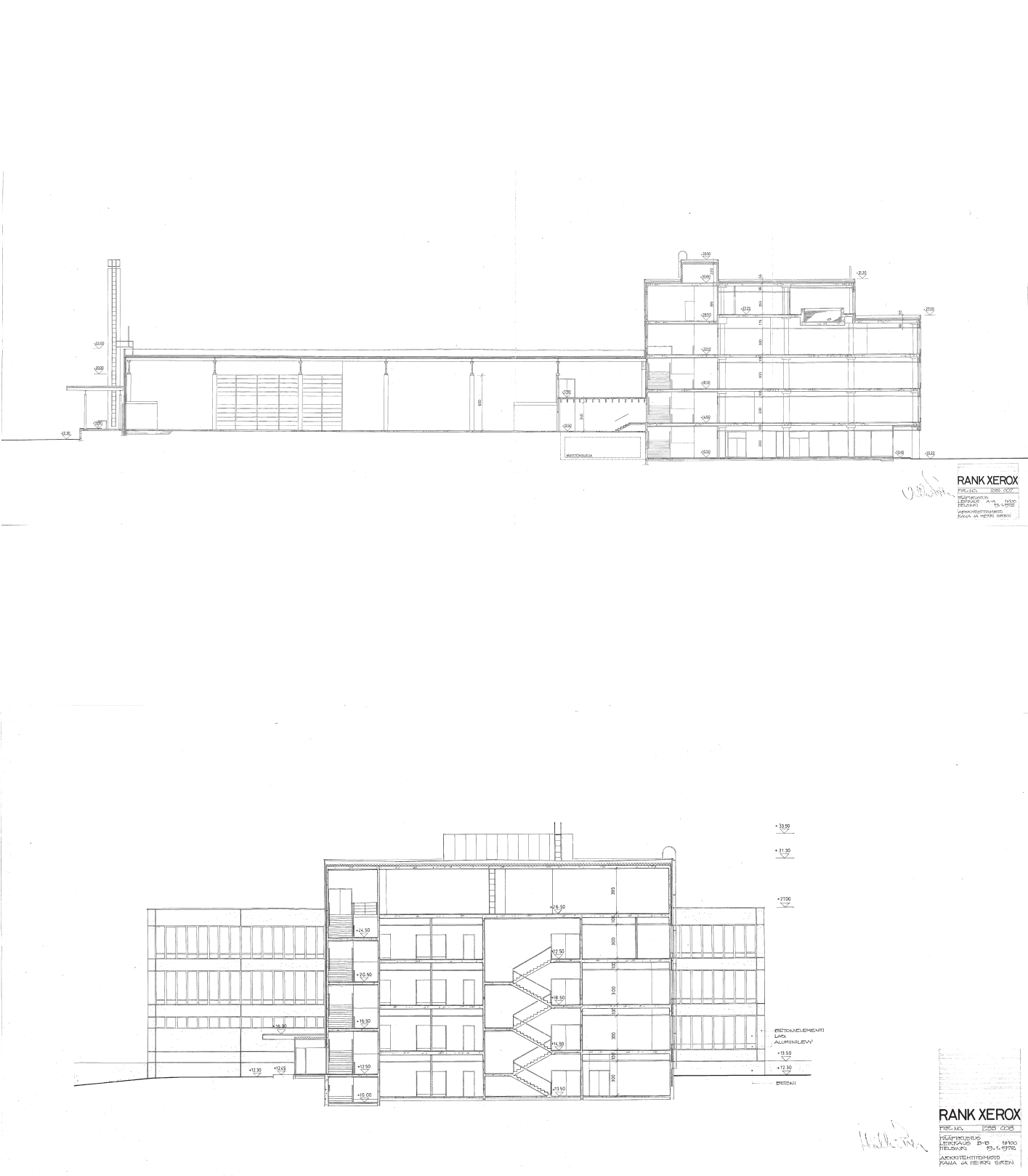

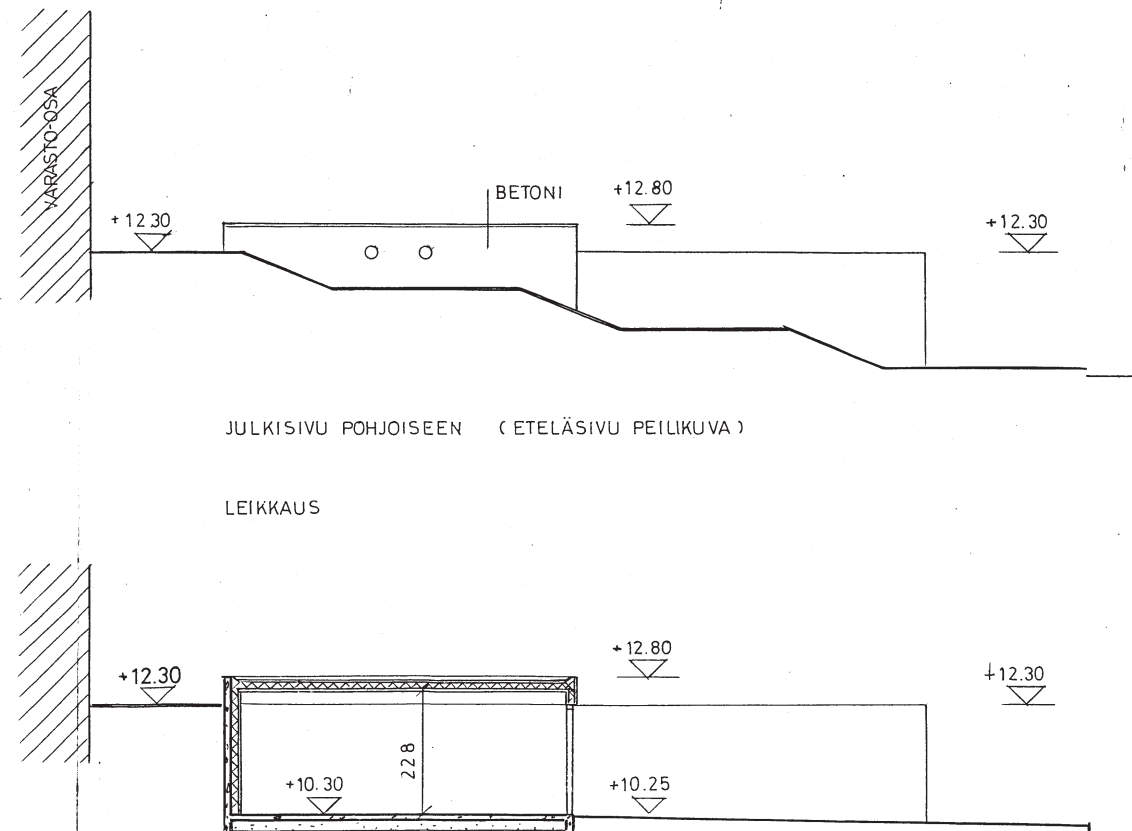
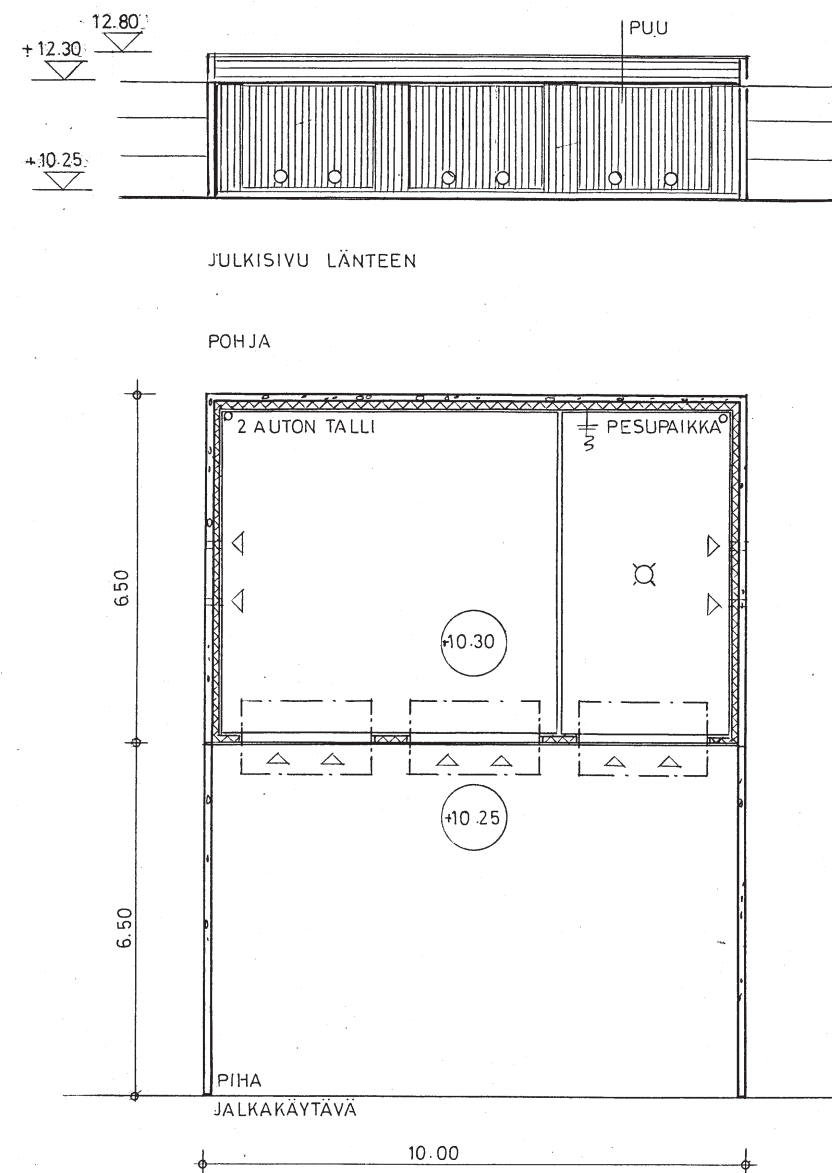

5. kerroksen pohjapiirustus ja leikkaukset vuodelta 1972.

RANK XEROX

PIIR. NO. 233 014

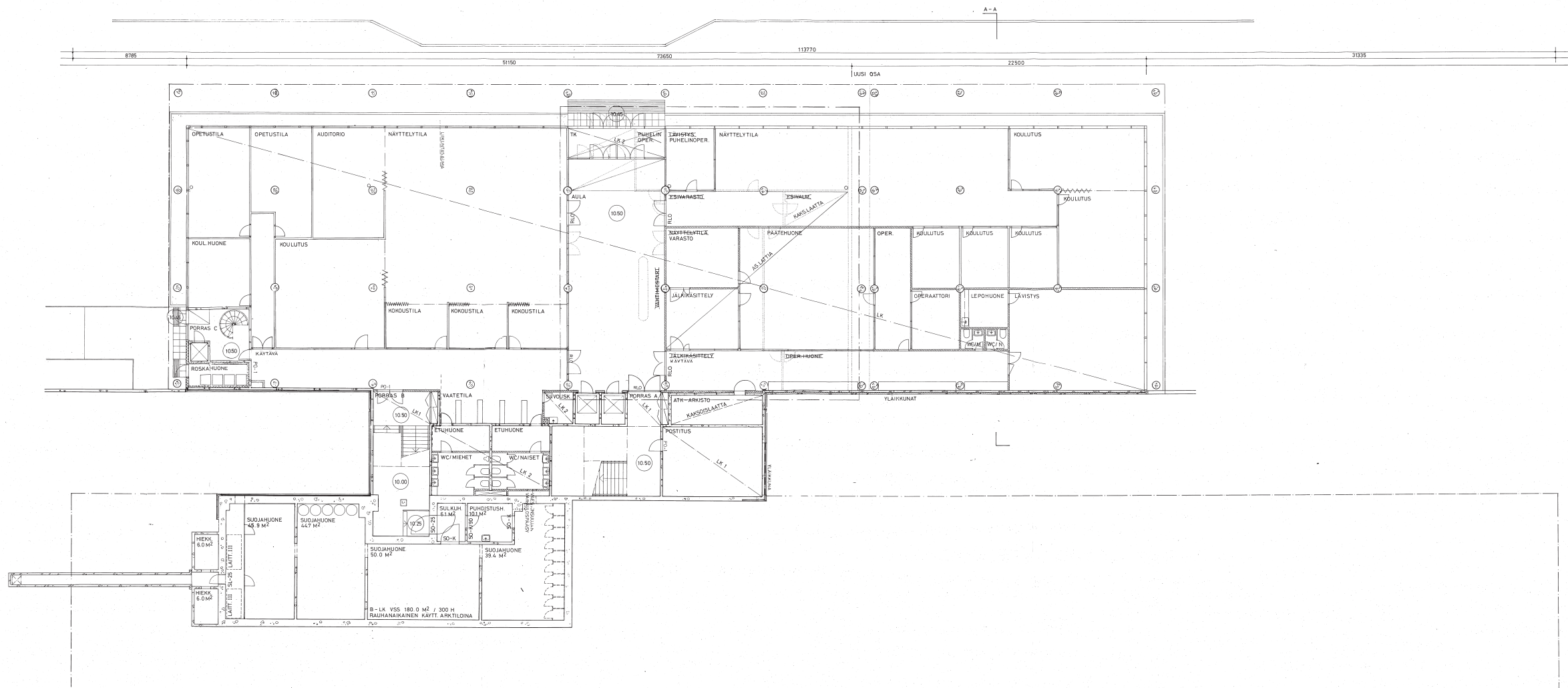
TAAPUURUSTUS
AUTOTALLI
HELSINKI

1:100
19.1.1972

ARKKITEHTITOIMISTO
RANA JA HEIKKI SIREN

Autotallin piirustukset vuodelta 1972.

RAKENNUKSSA ON KONEELLINEN
ILMANVAIHTO

RANK XEROX
TOIMITALO VAIHE 2.

ARKKITEHTITOIMISTO
KAUJA JA HEIKKI SIREN

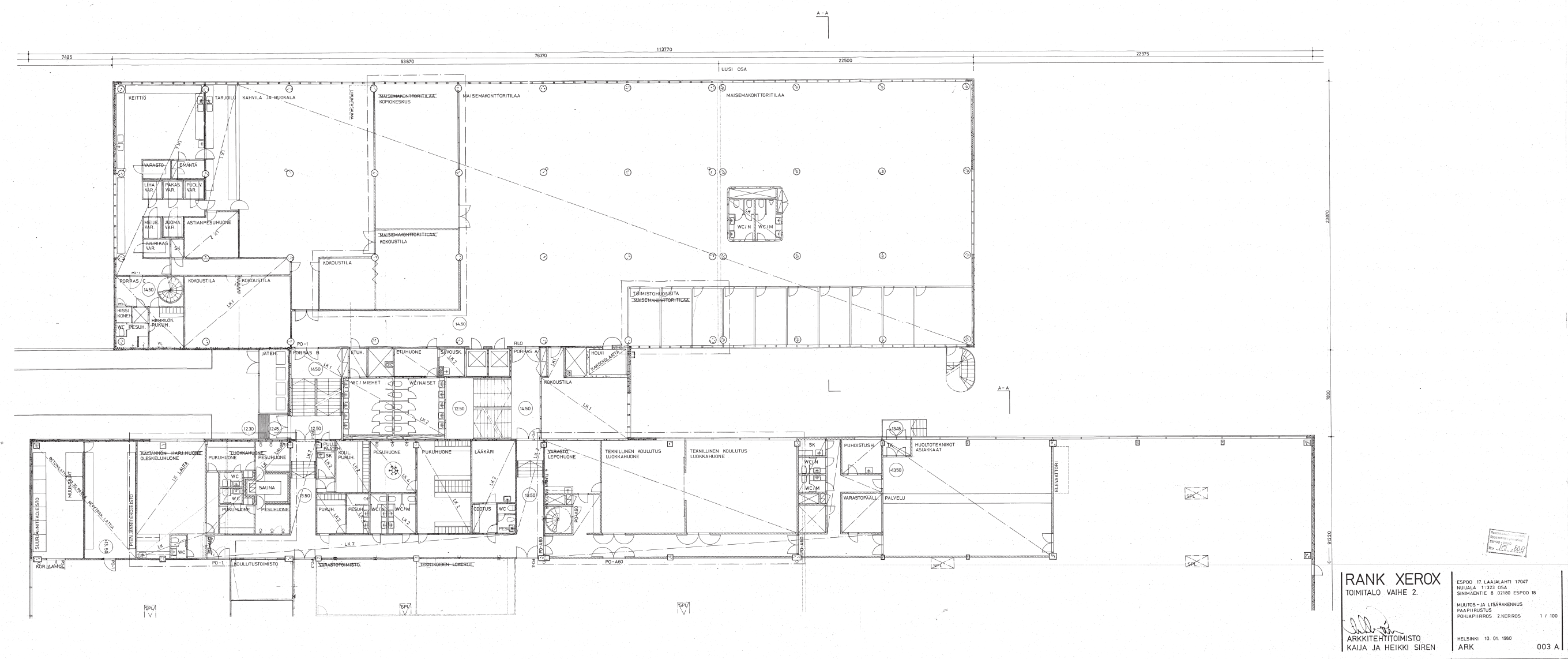
ESPOO IT LAAJALAHTI 17047
NUIJALA 1:323 OSA
SINIMAENTIE 8 02180 ESPOO 18

MUUTOS - JA LISÄRAKENNUS
KAAPIURISTUS
POHJAPIIRROS 1. KERROS

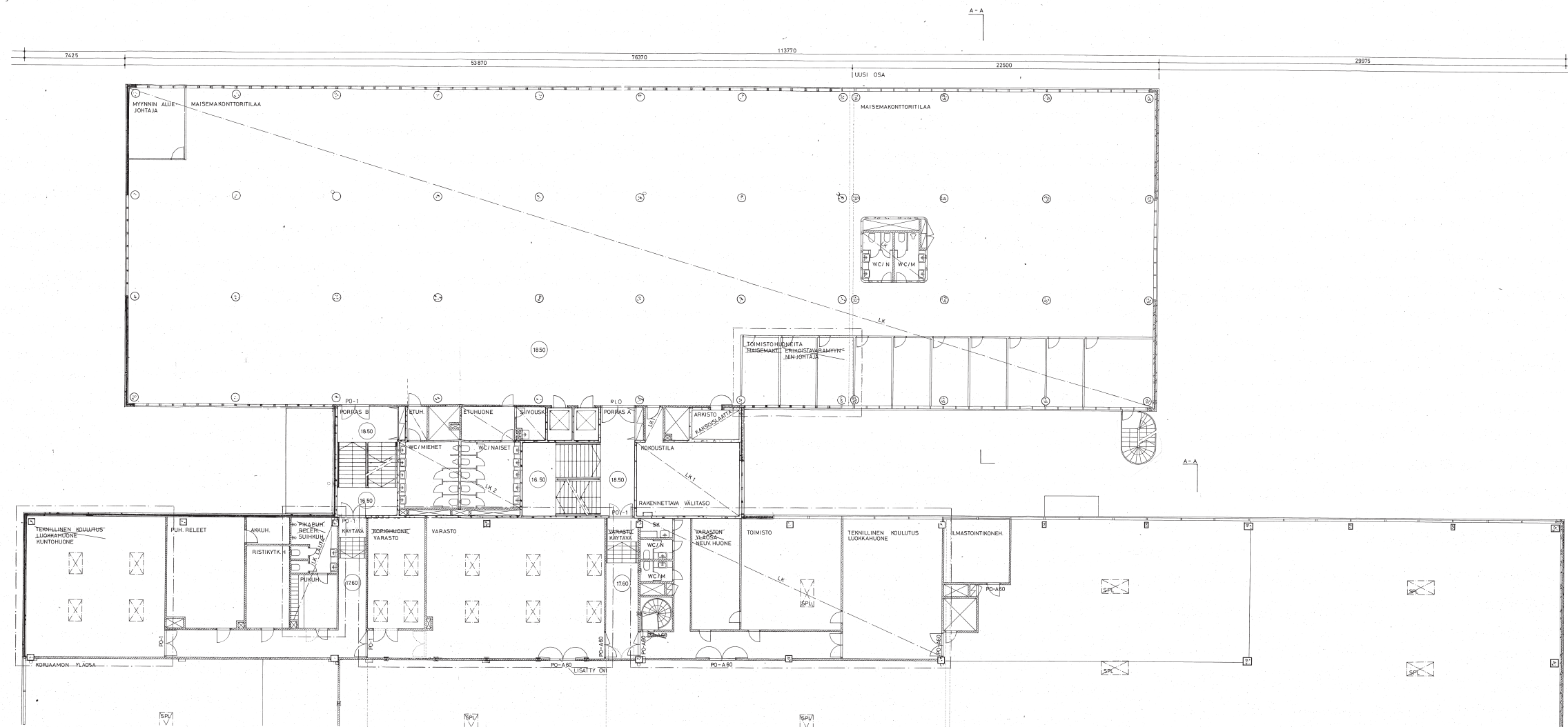
HELSINKI 10.01.1980
ARK

002

1. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1980.

2. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1980.

RANK XEROX
TOIMITALO VAIHE 2.

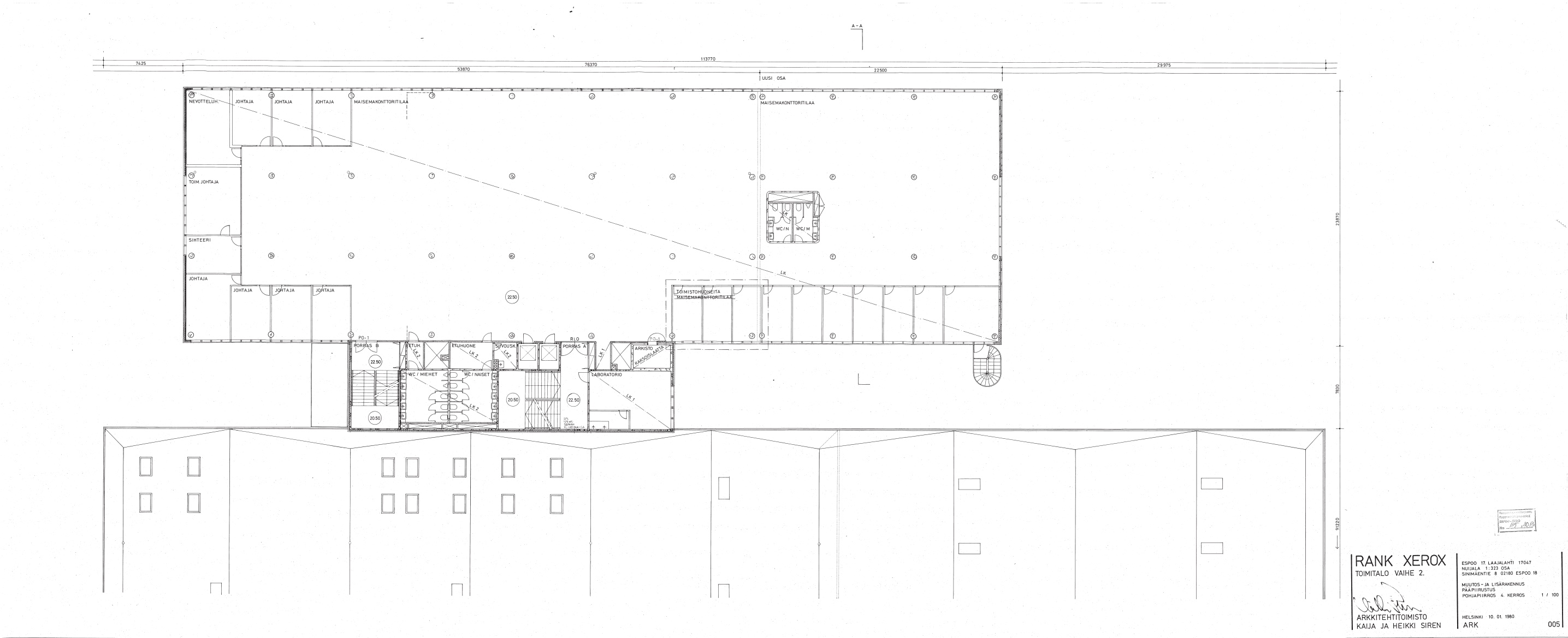
ARKKITEHTITOIMISTO
KAIIJA JA HEIKKI SIREN

ESPOO 17. LAAJALAHTI 17047
NUIJALA 1:323 OSA
SINIMAENTIE 8 02180 ESPOO 18

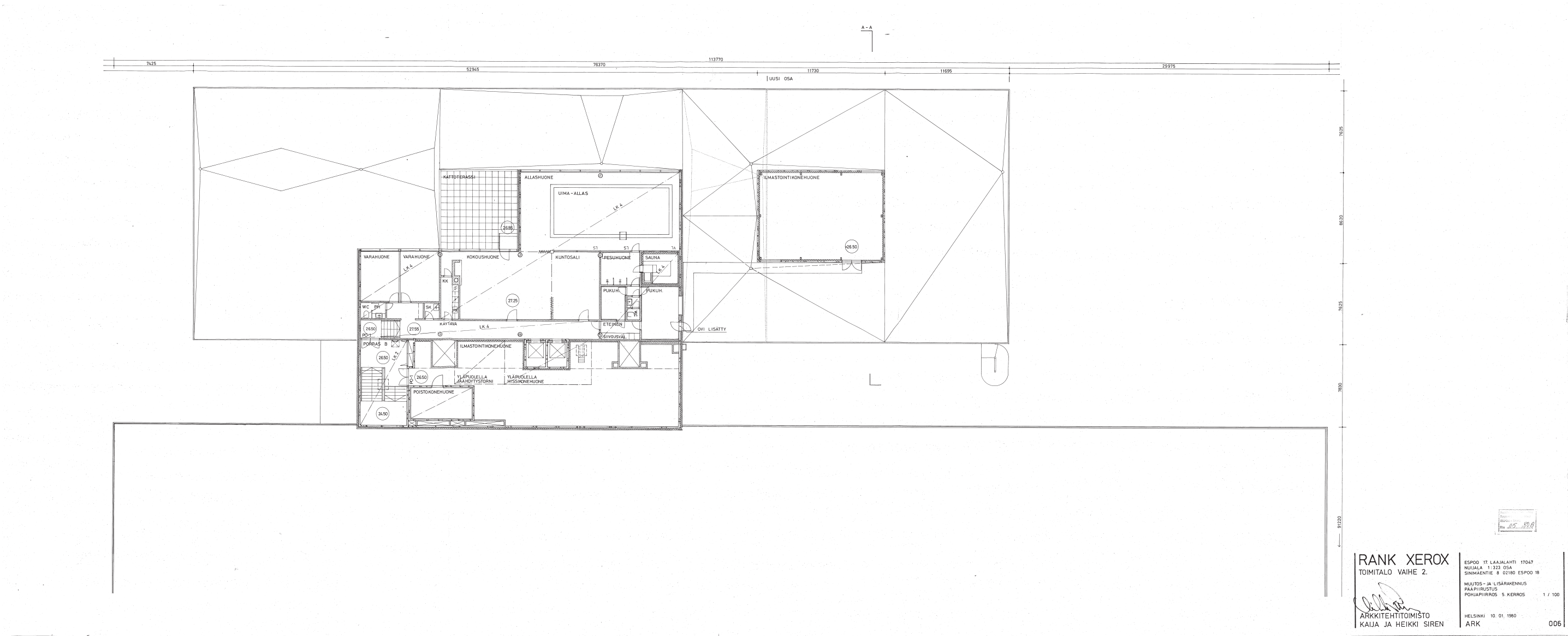
MUUTOS - JA LISÄRAKENNUS
PÄÄPIIRUSTUS
POHJAPIIRROS 3. KERROS 1 / 100

HELSINKI 10. 01. 1980

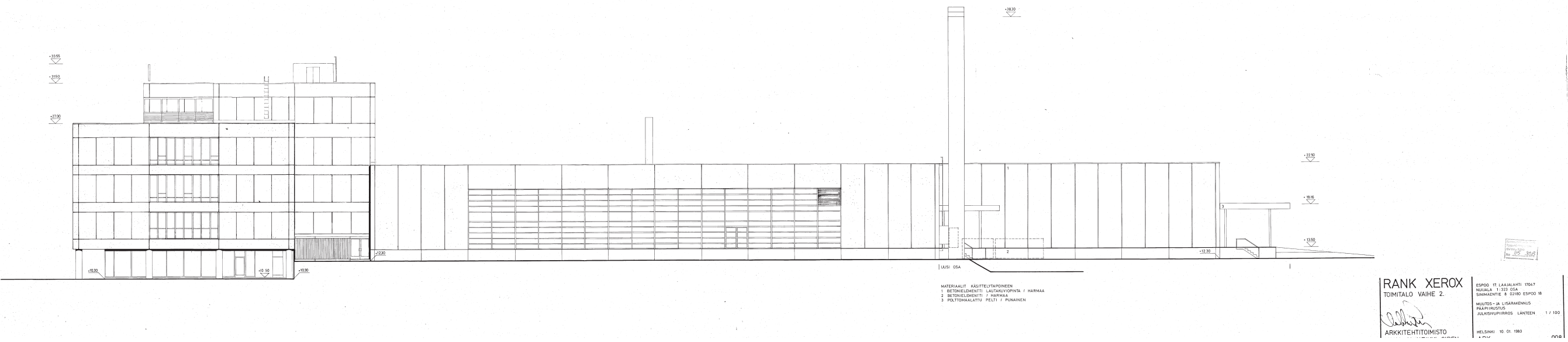
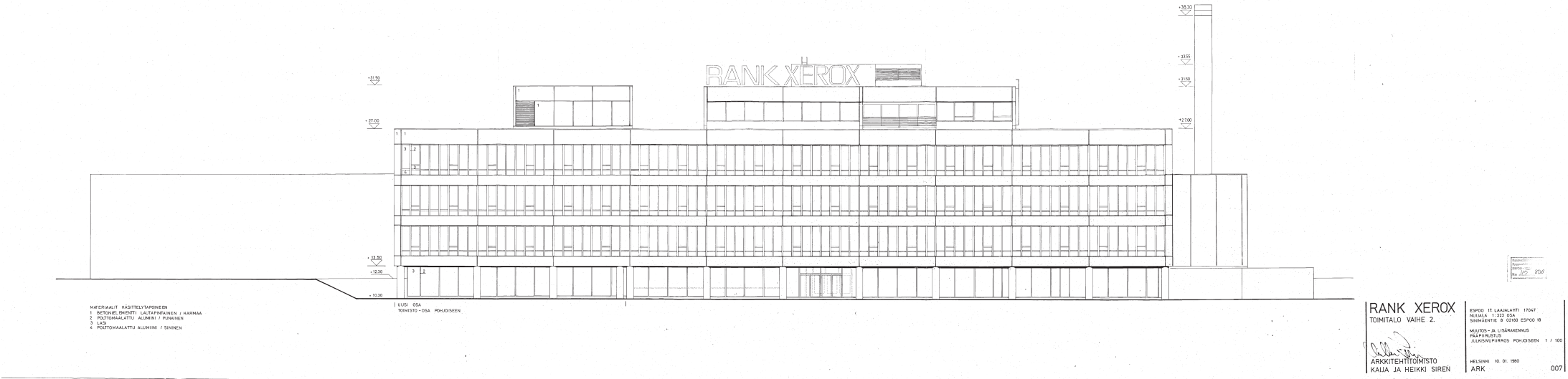
ARK 004

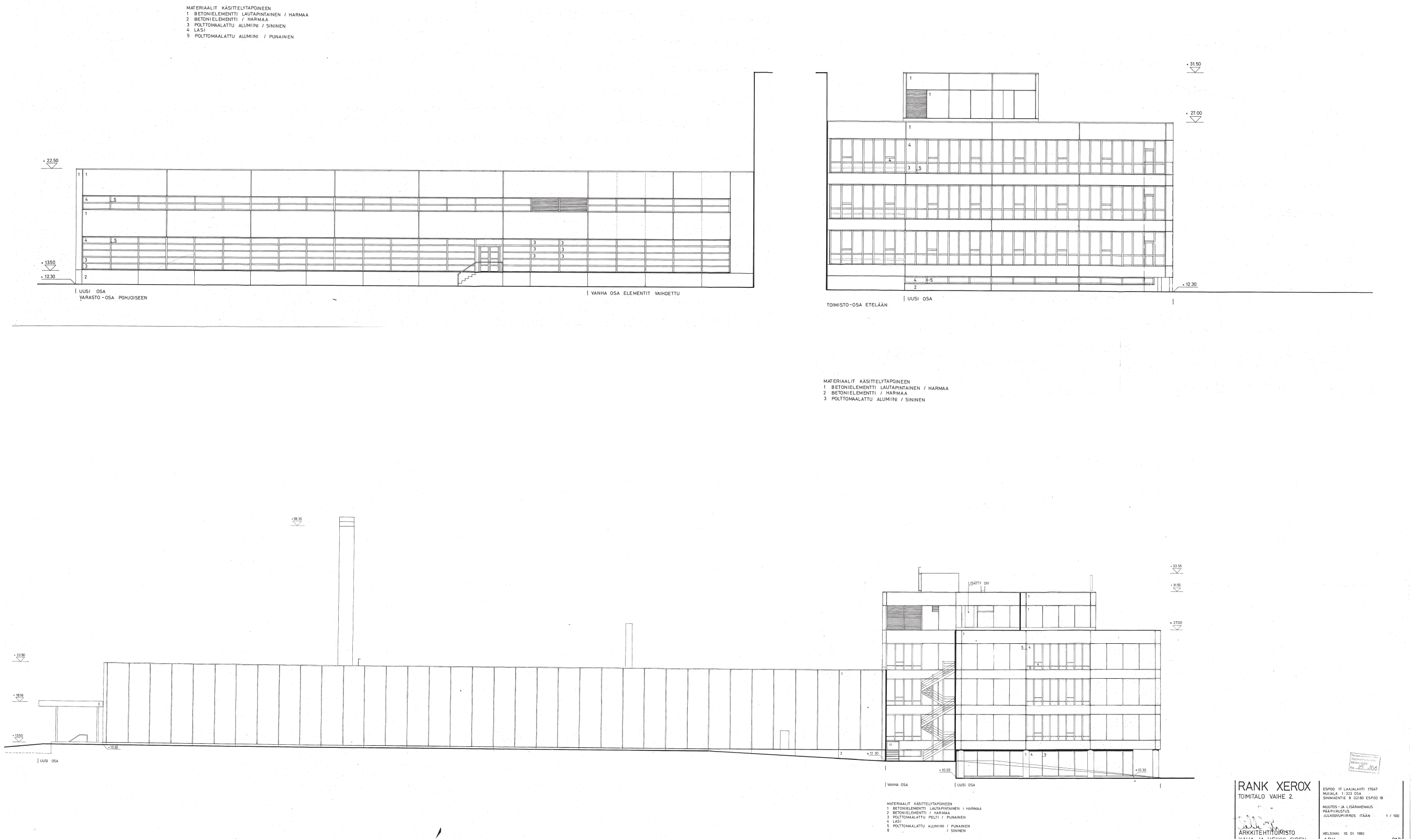
4. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1980.

5. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 1980.

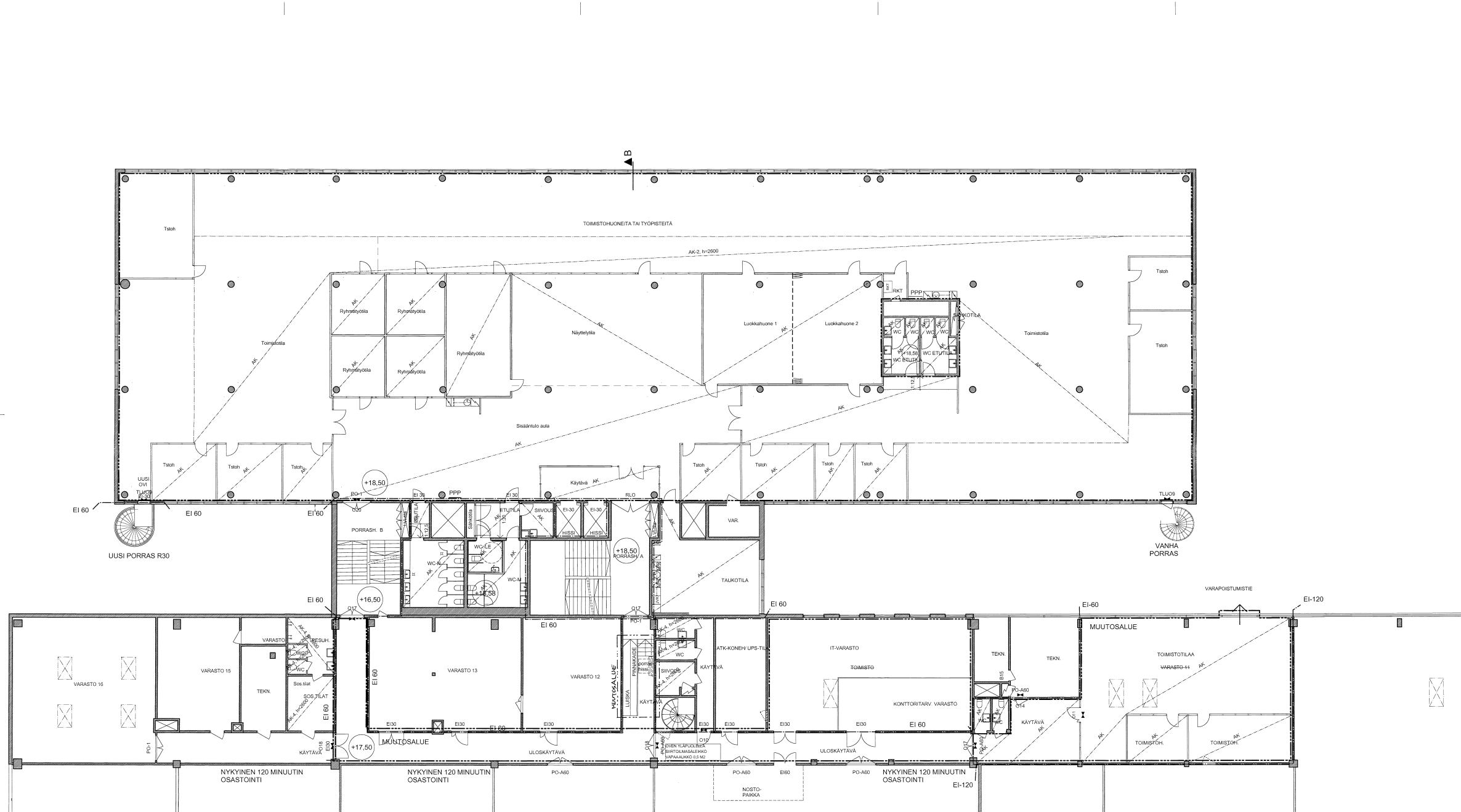
Julkisivut pohjoiseen uudesta toimisto-osasta ja länteen vuodelta 1980.

Julkisivu pohjoiseen uudesta varasto-osasta sekä julkisivut etelään ja itään vuodelta 1980.

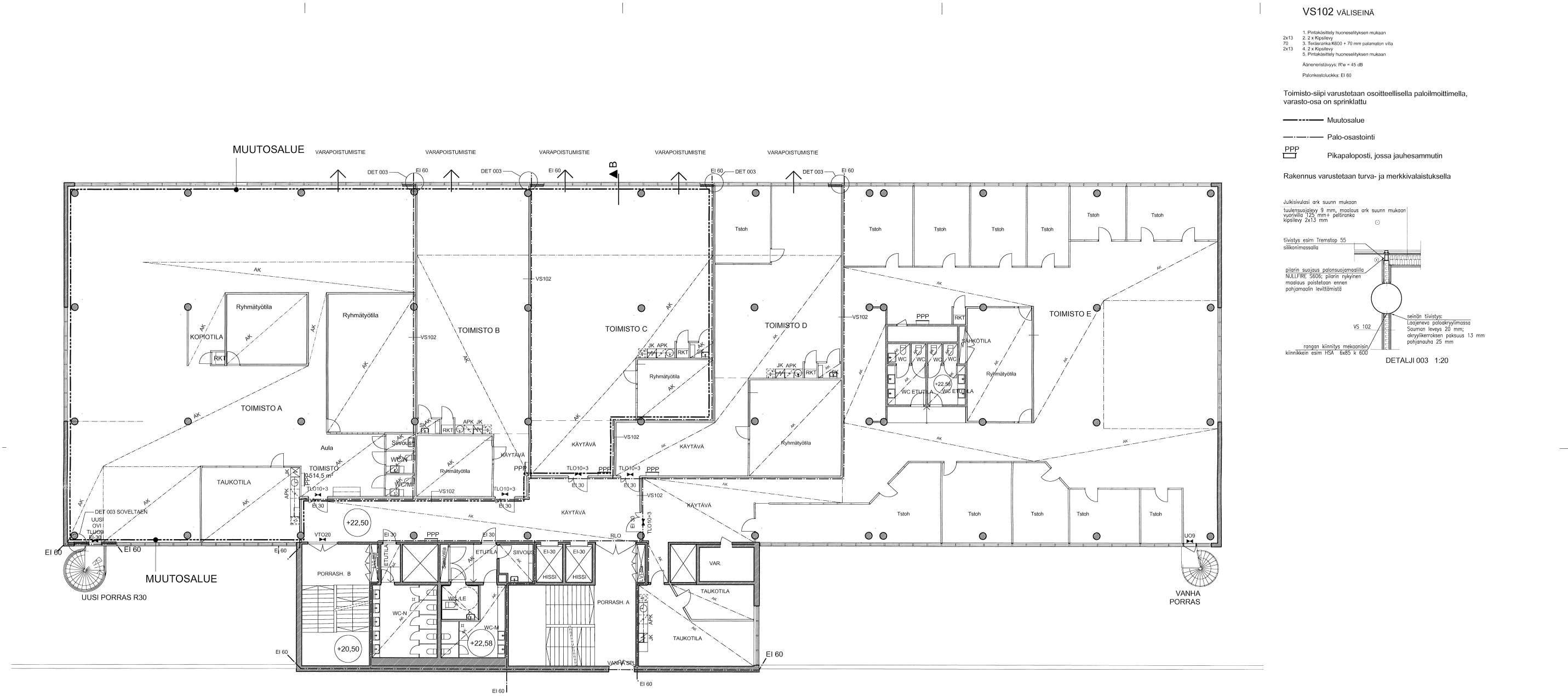

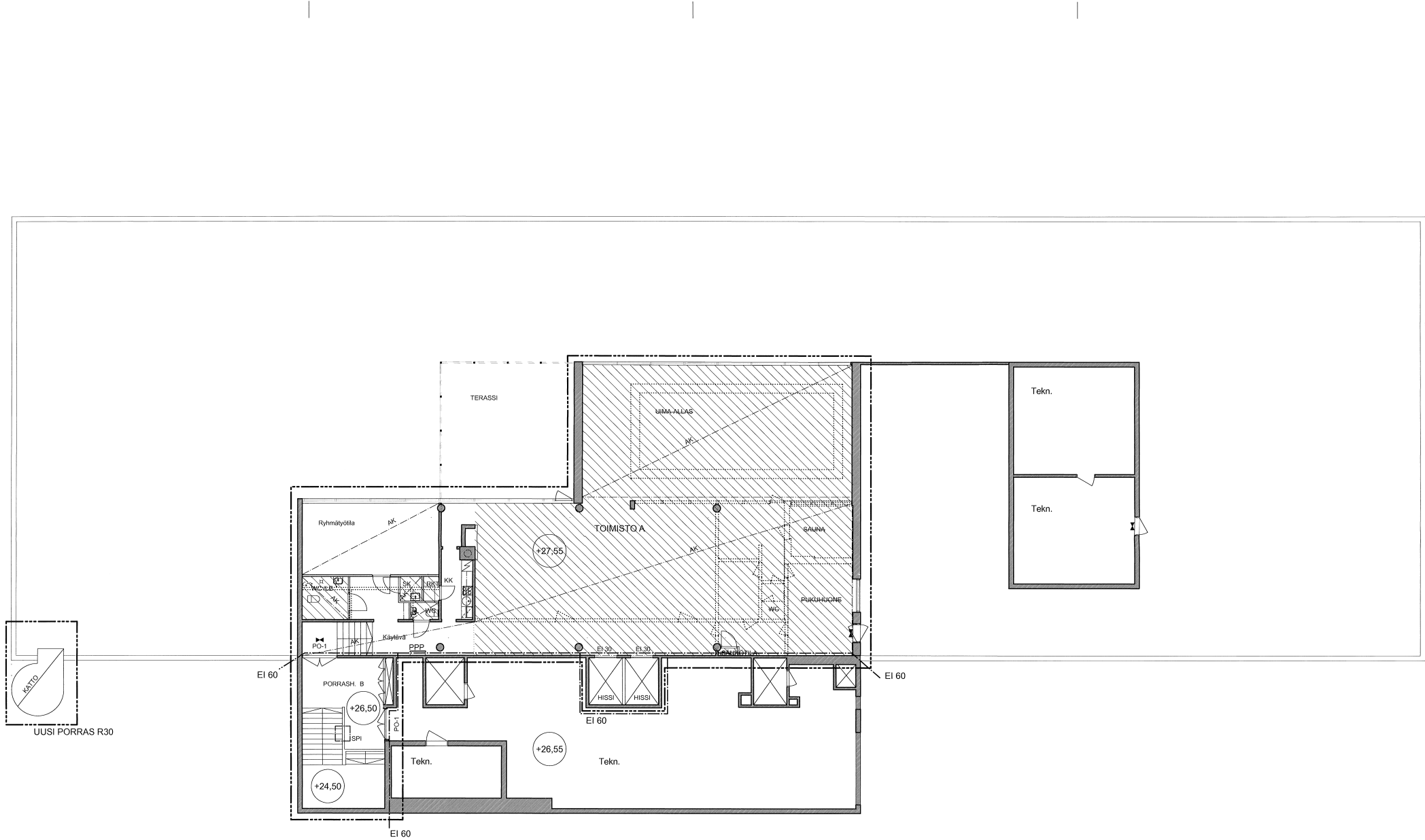
KÄYTTÖTARKOITUKSEN MUUTOKSEN ALAISET
ALUEET 1-5 KRS YHTEENSÄ 436 m².

[illegible]

4. kerroksen pohjapiirustus vuodelta 2009.

RAKENNUSAIKAISET MUUTOKSET PÄIVITETTY 10.5.2010				
K.osa	Kortin Tm	TorinNo	Vaihtomaiden merkintä	
17	17047	9		
Reperuotomerkki	PÄÄPIIRUSTUS	Puolustaj	Julka. no	
KORJAUS JA LAAJENNUS	Pohjapiirustus	Pohjapiirustus	Mittakaava	
Reperuotomaiden viittaus	KOY SINIMÄENTIE 8	Pohjapiirustus	1:100	
	02630 Espoo	Toimisto-osa, 4.kerros		
Aluepiirros		Tiedosto	Päiväys	
		430001.pjp	5.5.2009	
JESKANEN-REPO-TERÄNNE ARKKITEHDIT OY			Pöytäkirja	
Puhelinnumero: 0431 81111 0100 Helsinki			Mittakaava	
puh. 09 884 4480 fax 09 822 1012			AR 03 14	
e-mail: arkkitehdit@jeskanen-repo.fi				

VS102 VÄLISEINÄ

- 1. Pintakäsittely huoneistityksen mukaan
- 2x13 2. 2 x Kipsilevy
- 70 3. Tervapaperi 4000 x 70 mm palomaton vällä
- 2x13 4. 2 x Kipsilevy
- 5. Pintakäsittely huoneistityksen mukaan
- Ääneneristävyys: Rw = 45 dB
- Palonkestävyys: EI 60

Toimisto-siipi varustetaan osoitteellisella paloimittimella, varasto-osa on sprinklattu

- Muutosalue
- Palo-osastointi
- PPP Pikapaloposti, jossa jauhesammutin

Rakennus varustetaan turva- ja merkivalaistuksella

KÄYTTÖTARKOITUKSENMUUTOKSEN ALAISET ALUEET 1-5 KRS YHTEENSÄ 436 m2

RAKENNUS- ja VAHVUUS
2009-541-B

PÄIVITETTY 22.6.2009			
Kissa	Korjaus	Tuotteen	Viite
17	17047	9	
Rakennusmerkki		Pääpiirustus	Juokse
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA LAAJENNUS		Pohjapiirustus	1:100
KORJAUS JA			